

Kütüphane ve Bilgi Hizmetleri ile Küreselleşme: Kütüphane ve Bilgi Hizmetlerine Yönelik Oluşturulmuş Küresel Kuruluşlar

Library and Information Services and Globalization: Global Organizations Established for Library and Information Services

Malik YILMAZ*

Öz

Amaç: Çalışmanın amacı, küreselleşmenin kütüphane ve bilgi hizmetleri (KBH) alanında meydana getirdiği dönüşümleri incelemek ve bu süreçte uluslararası düzeyde faaliyet gösteren kuruluşların KBH'ye yönelik katkılarını, politikalarını, hedeflerini, odak noktalarını ve uygulamalarını değerlendirmektir.

Yöntem: Bu çalışma, küreselleşmenin KBH üzerindeki etkilerini ve bu alanda küresel düzeyde faaliyet gösteren kuruluşların rollerini incelemektedir. Bu doğrultuda araştırmada nitel yöntem benimsenmiş, veri toplama aracı olarak belgesel tarama tekniği kullanılmıştır.

Bulgular: Küreselleşme, KBH alanında dijital dönüşümü hızlandırarak bilgiye erişimi kolaylaştırmış, bilgi paylaşımının küresel ölçekte yaygınlaşmasına, uluslararası iş birliklerinin ve ortak çalışmaların artmasına zemin hazırlamıştır. Küreselleşmenin temel boyutlarından biri olan bilgi ve iletişim teknolojilerindeki (BİT) gelişmeler, uluslararası ekonomik bütünleşme ve kültürel etkileşimle birleşerek, kütüphaneleri bilgi toplumunun temel aktörlerinden biri haline getirmiştir. KBH alanında faaliyet gösteren uluslararası kuruluşların sürdürülebilir bilgi politikalarının geliştirilmesine katkı sağladığı, KBH'ye yönelik uluslararası iş birliklerini destekledikleri, bilgiye eşit erişimi artırmaya yönelik çalışmalarıyla bireysel ve toplumsal gelişime önemli katkılar sundukları belirlenmiştir.

Sonuç: Küreselleşmenin temel unsurları arasında yer alan BİT, kütüphanelerin işleyişinde ve KBH'nin sunumunda köklü dönüşümlere neden olmuştur. Bu teknolojilerin yaygın kullanımı, bilgi hizmetlerinin uluslararası boyut kazanmasını sağlamıştır. Bu bağlamda, kütüphanelerin küresel düzeyde faaliyet gösteren kuruluşlarla iş birliği içinde sürdürülebilir bilgi politikaları geliştirmeleri, bilgiye erişimi artırmaya yönelik stratejiler oluşturmaları, bilgi hizmetleri ve kaynak paylaşımı ile mesleki deneyim aktarımı alanlarında ortak yaklaşımlar benimsemeleri önemli bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır.

Özgünlük: Bu çalışma, küreselleşmenin KBH alanına etkilerini ele almakla birlikte, küresel ölçekte faaliyet gösteren kuruluşların KBH'ye sağladıkları katkılarını inceleyerek özgün bir yaklaşım sunmaktadır. Literatürde küreselleşme ile KBH arasındaki ilişkiyi konu alan çeşitli çalışmalar bulunmakla birlikte, bu çalışma söz konusu kuruluşların yürüttükleri etkinlikler bağlamında KBH'nin dönüşüm sürecindeki rollerine odaklanarak farklılaşmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Küreselleşme; kütüphaneler; kütüphane ve bilgi hizmetleri (KBH); küresel kuruluşlar, dijital dönüşüm

* Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, Erzurum, Türkiye. E-posta: malik.yilmaz@atauni.edu.tr
Ataturk University, Faculty of Letters, Department of Information and Document Management, Erzurum, Türkiye. E-mail: malik.yilmaz@atauni.edu.tr

Abstract

Purpose: *The aim of this study is to examine the transformations brought about by globalization in the field of library and information services (LIS), and to evaluate the contributions, policies, goals, focal points, and practices of internationally active organizations regarding LIS during this process.*

Method: *This study examines the effects of globalization on LIS and the roles of organizations operating at a global level in this field. In this context, a qualitative research method was employed, and the documentary analysis technique was used as the primary data collection tool.*

Findings: *Globalization has accelerated the digital transformation in the field of LIS, facilitating access to information and fostering the widespread dissemination of knowledge on a global scale. It has also laid the groundwork for increased international collaboration and joint initiatives. Developments in information and communication technologies (ICTs), which constitute one of the core dimensions of globalization, combined with international economic integration and cultural interaction, have positioned libraries as key actors within the information society. It has been determined that international organizations operating in the LIS field contribute to the development of sustainable information policies, support international cooperation in LIS, and promote equal access to information, thereby making significant contributions to both individual and societal development.*

Implications: *ICTs, as one of the fundamental components of globalization, have led to profound transformations in the functioning of libraries and the delivery of library and information services (LIS). The widespread use of these technologies has enabled information services to acquire an international dimension. In this context, it has become a significant necessity for libraries to collaborate with globally operating organizations in developing sustainable information policies, formulating strategies to enhance access to information, and adopting common approaches in areas such as information services, resource sharing, and the exchange of professional experience.*

Originality: *While this study addresses the impact of globalization on the field of LIS, it offers a unique approach by examining the contributions of globally operating organizations to LIS. Although various studies in the literature explore the relationship between globalization and LIS, this study distinguishes itself by focusing on the roles of these organizations in the transformation of LIS, particularly in the context of the activities they undertake.*

Keywords: *Globalization; libraries; library and information services (LIS); global institutions; digital transformation*

Giriş

Küreselleşme, geçmişte eski uygarlıklara kadar uzanan çok boyutlu ve karmaşık bir olgudur. Günümüzde özellikle ulaşım ve bilgi ve iletişim teknolojilerindeki (BİT) gelişmelerle birlikte fiziksel sınırlar büyük ölçüde ortadan kalkmış ve küresel etkileşim daha görünür hâle gelmiştir. Ekonomik, politik, kültürel ve teknolojik boyutlarıyla ele alınan küreselleşme, toplumlar arasındaki karşılıklı ilişkiyi ve bütünleşmeyi giderek artırmıştır. Toplumlar hem mevcut sorunlarını çözerken hem de değişen dünya koşullarına uyum sağlarken küreselleşmenin çeşitli boyutlarını dikkate almaktadır. Wolf'a (2014, s. 22) göre küreselleşme bu çağın en önemli olgularından biridir. Yalnızca ekonomileri değil aynı zamanda toplumları, siyasi yapıları ve uluslararası ilişkileri de etkilemektedir. Küreselleşme, ekonomik faaliyetlerin sınırlar ötesine taşınmasıdır. Ayrıca insan ve düşünce hareketliliği de bu sürecin ayrılmaz bir parçasıdır. Ayaz (2021, s. 1201), küreselleşmenin neden olduğu değişimlerin, ülkeleri ulusal ve uluslararası düzeyde yeni dengeler kurmaya ve çeşitli düzenlemeler yapmaya zorladığını belirtmektedir. Apalı'ya (2016, s. 399-400) göre küreselleşme, bilginin öneminin artmasına, toplumlar arasındaki ilişkilerin gelişmesine ve karşılıklı etkileşimin yoğunlaşmasına neden olmuştur. Bu durum, toplumsal dönüşümü kaçınılmaz kılmıştır. Bu doğrultuda toplumların yaşadığı değişimler büyük ölçüde bilgiyle şekillenmiştir. Bilgi, toplumsal dönüşümü tetikleyen, hızlandıran ve ileriye taşıyan en önemli unsurlardan biridir. Geçmişte toplumlarda yaşanan değişimler daha çok ekonomik ve teknolojik nedenlere dayanırken, günümüzde ise bu değişim bilgi ekseninde gerçekleşmektedir.

Küreselleşmenin boyutlarından biri olan BİT, kütüphanelerin işleyişini, bilgi hizmeti sunma ve bilgiye erişim biçimlerini değiştirmiştir. BİT ile birlikte ulusal kütüphaneler, uluslararası kütüphane ve bilgi ağlarına entegre olmaktadır. Bu yeniden yapılanma süreci, kütüphane ve bilgi hizmetleri (KBH) alanına yönelik oluşturulan küresel kuruluşların öncülüğünde yürütülen projeler, yayınlar, politikalar, stratejiler ve rehber dokümanlar aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Bu çalışmanın amacı, küreselleşmenin KBH üzerindeki etkilerini ortaya koymaktır. Ayrıca küresel kuruluşların KBH alanına sağladıkları katkılar ile bu kuruluşların söz konusu hizmetlerin dönüşüm sürecindeki rollerini kavramsal bir çerçevede değerlendirmektir. Bu kapsamda çalışmada öncelikle küreselleşme olgusu açıklanmıştır. Devamında küreselleşmenin KBH üzerindeki etkileri ele alınmıştır. Son olarak, uluslararası kuruluşların KBH alanında yürüttükleri projeler, iş birlikleri ve çalışmalar irdelenerek, bu hizmetlerin düzenlenmesinde lider roller üstlenen ve küresel ölçekte faaliyet göstererek ülkelerdeki KBH'yi etkileyen söz konusu kuruluşların çalışmaları incelenmiştir. Küresel kuruluşların seçilmesinin nedeni, KBH alanında uluslararası düzeyde tanınırlığa sahip olmaları, farklı kütüphane türlerini temsil etmeleri ve dijital dönüşüm ile bilgiye erişim konularında dünya genelinde etki gücü yüksek somut proje ve faaliyetler yürütmeleridir.

Türkçe literatürde KBH ile küreselleşme konusunu ele alan çalışma çok azdır. Bu açıdan çalışma, küreselleşmenin KBH'ye etkisini ortaya koyması açısından önemlidir. BİT'in KBH'de kullanımı, söz konusu hizmetlerin toplumsal işlevlere ve gereksinimlere göre yeniden yapılanmasını zorunlu kılmıştır. Rukancı ve Anameriç'e (2004, s. 331-332) göre, KBH yalnızca bilgiye erişim işlevi gören kurumsal bir etkinlik değil, aynı zamanda bireylerin bilgiyle kurduğu etkileşimi biçimlendiren, sosyokültürel bir araç olup kütüphaneler de bu işlevi, üretilen bilginin

paylaşılmasına aracılık ederek ve halkla sürekli etkileşim içinde bulunan sosyal kurumlar olarak yerine getirmektedir.

Çalışmada incelenen küresel kuruluşlar, yürüttükleri faaliyetler aracılığıyla kütüphanelerin toplumsal kalkınma, yaşam boyu öğrenme, dijital bilgi hizmeti sunumu ve bilginin toplumun tüm kesimlerine erişilebilir kılınması gibi alanlardaki rollerini yeniden tanımlamakta ve güçlendirmektedir. Ortaya konulan faaliyetler bilgi, hizmet ve kullanıcı etkileşimi üzerinden çeşitli boyutlarıyla ele alınmıştır. Bilginin ve bilgi kaynaklarının dijitalleşmesi, paylaşımı, kullanıcı odaklı hizmet anlayışının öne çıkması ve bilgiye erişimde eşitliğin sağlanması gibi temalar, küresel kuruluşların amaçları arasında yer almaktadır. Bu doğrultuda çalışmada KBH yalnızca kurumsal faaliyet bağlamında değil, aynı zamanda değişen ulusal ve uluslararası bilgi politikalarının bir bileşeni olarak da değerlendirilmiştir. Bu yönüyle çalışma, ilgili literatüre kuramsal düzeyde özgün bir katkı sunarken, KBH'ye ilişkin dünya genelinde faaliyetler yürüten uluslararası kuruluşların etkinlikleriyle de anlamlı bir ilişki kurmaktadır.

Literatür Değerlendirmesi

Küreselleşme, teknolojik gelişmeler ve uluslararası etkileşimlerin artması ile birlikte bilgiye erişim ve bilgi paylaşımı başta olmak üzere KBH alanında kütüphanelerin işleyiş ve hizmet sunma biçimlerinde köklü değişimlere yol açmıştır. Bu süreç KBH'ye yönelik hem geleneksel uygulamaların dönüşümünü hem de yeni hizmet modellerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Araştırmacıların çalışmaları, bu yenilikleri ve değişimleri farklı açılardan ele alarak, alanın küresel ve yerel dinamiklerle nasıl şekillendiğine ışık tutmaktadır. Literatürde küreselleşme ile KBH arasındaki ilişkiyi farklı yönlerden ele alan çalışmalar bulunmaktadır. Aşağıda, söz konusu çalışmaların bulguları doğrultusunda, küreselleşmenin KBH'ye getirdiği yenilikler ve değişimler, çalışmanın amacına uygun olarak açıklanmıştır.

Ogunsola (2004) çalışmasında küreselleşme sürecinde üniversite kütüphanelerinin bilgi teknolojileri devriminin dışında kalamayacağını vurgulamaktadır. Nijerya özelinde yapılan çalışmada, kütüphanelerin bilgi teknolojilerinde güçlü bir aktör haline gelmeleri için stratejik planlamalara ve teknolojik altyapıya yönelmeleri gerektiği ifade edilmiştir. Bu bağlamda küreselleşmenin, kütüphaneleri daha yenilikçi ve teknoloji odaklı hizmet modellerine geçmeye zorladığı görülmektedir. Rikowski (2005) çalışmasında, bilgi hizmetlerinin küresel ekonomik sistem içinde nasıl ticarileştirildiğini incelemektedir. Dünya Ticaret Örgütü'nün¹ yapmış olduğu Hizmet Ticareti Genel Anlaşması² ve Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Anlaşmasıyla³ bilginin bir meta haline getirildiği, bilgiye erişimin ise ticari ve politik müdahalelere açık hale geldiği ifade edilmiştir. Bu bağlamda küreselleşmenin, bilgi hizmetlerini yalnızca teknik açıdan değil, aynı zamanda ekonomik ve politik açıdan da bir sorun haline getirdiği söylenebilir.

¹ İng. World Trade Organization-WTO

² İng. General Agreement on Trade in Services-GATS

³ İng. Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights-TRIPS

Subaşıoğlu (2004) küreselleşmenin kavramsal çerçevesini çizdiği çalışmada, BİT'in küreselleşme sürecinde temel belirleyici unsur sayıldığını belirtmiştir. KBH açısından bu durum, dijitalleşmenin kaçınılmaz olduğu ve hizmetlerin daha geniş kitlelere, daha hızlı şekilde ulaştırılması gerektiği ve küreselleşmeye zemin hazırladığı anlamına gelmektedir. Ani vd. (2005), Nijerya'daki kütüphane hizmetlerinin küreselleşme sürecinde karşılaştığı temel sorunları inceledikleri çalışmalarında yetersiz bütçe, bilgi teknolojileri altyapısındaki eksiklikler ve insan kaynağının eğitimi gibi unsurların başlıca sorunlar arasında yer aldığını belirtmiştir. Bu doğrultuda küreselleşmenin, KBH açısından yalnızca fırsatları değil, aynı zamanda önemli yapısal sorunları da doğurduğu anlaşılmaktadır. Bu sorunların aşılabilmesi ve küresel dönüşüme uyum sağlanabilmesi için kamu politikalarının destekleyici ve yönlendirici nitelikte olması gerektiği söylenebilir. Ole Pors (2007) çalışmada kütüphanecilerin farklı kültürlerdeki deneyimlerini ele alarak küreselleşmenin mesleki uygulamalardaki etkilerini analiz etmiştir. Ayrıca sosyal sermaye, kültürel farklılık ve güven gibi unsurların, küresel düzeyde KBH'de nasıl çeşitliliğe neden olduğunu ortaya koymuştur. Bu açıdan bakıldığında, küreselleşmenin kütüphanelerin hizmet anlayışlarını kültürlerarası bir bağlamda yeniden değerlendirmeyi zorunlu kıldığı söylenebilir. McCarthy ve Ortiz (2010) İrlanda'daki Cork Üniversitesi ve Meksika'daki Chihuahua Üniversitesi kütüphanelerini karşılaştırdıkları araştırmalarında, küreselleşmenin dijitalleşme, kullanıcı beklentileri ve hizmet standartları üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. Kütüphanelerin coğrafi ve kültürel farklılıklarına rağmen, küresel teknolojik gelişmelerle birlikte benzer yapılar kazandığı belirtilmiştir. Buradan yola çıkarak, küreselleşmenin ve BİT'in etkisiyle KBH'nin uluslararası standartlara göre yeniden şekillendiği ve benzer özellikler gösterdiği ifade edilebilir. Ignatow (2011), gelişmekte olan ülkelerde halk kütüphanelerinin kuruluş eğilimlerini değerlendirdiği çalışmada, küreselleşmenin halk kütüphanelerinin yaygınlaşmasını teşvik eden bir unsur olduğunu ifade etmektedir. Bu eğilimi, aynı zamanda toplumsal kalkınma ve bilgiye erişim konularında küresel ölçekte artan farkındalığın bir göstergesi olarak da değerlendirmek mümkündür. Yılmaz (2012) küreselleşmenin bilgi merkezleri üzerindeki etkisini inceleyen çalışmada, bu kurumların öğrenme süreçlerine katkıları üzerine değerlendirme yapmıştır. Küreselleşme ile birlikte, kütüphane ve bilgi merkezlerinin daha dinamik, kullanıcı odaklı ve öğrenmeyi teşvik edici yapılar hâline geldiği anlaşılmaktadır. Abdullahi (2014) küreselleşmenin bilgi transferini hızlandıran bir süreç olduğunu belirtirken, bu sürecin kültürel bölünmelere ve etik sorunlara yol açabileceğini vurgulamaktadır. Gelişmekte olan ülkelerdeki KBH yapılarının bu sürece uyumu, politik istikrar ve ekonomik kalkınmaya bağlıdır. Bu nedenle küreselleşmeyi hem bir fırsat hem de bir tehdit olarak değerlendirmek, sürecin çok boyutlu etkilerini daha sağlıklı analiz edebilmek açısından önemlidir. Pareek ve Gangrade (2016) Hindistan'daki KBH sektörünü inceledikleri çalışmalarında, küreselleşmenin yarattığı rekabet ortamına uyum sağlayan kütüphanelerin bilgi teknolojilerini etkin şekilde kullanarak büyük başarılar elde ettiklerini belirtmişlerdir. Çalışmaya dayanarak küreselleşme ile birlikte KBH sektörünün teknolojik ve performans odaklı hale geldiği söylenebilir. Beevi M. I. (2018) çalışmada kütüphanelerin dijital kaynaklara yönelerek küresel bilgi merkezlerine dönüştüğünü, kütüphanecilerin ise artık siber bilgi yöneticileri olarak konumlandığını ifade etmiştir. Bununla birlikte dijital uçurum, telif hakkı ve güvenlik gibi sorunların, küreselleşmenin KBH üzerinde yarattığı yeni zorluklar arasında yer aldığı değinilmiştir. Laugesen (2019) II. Dünya Savaşı sonrası dönemde küresel bilgi sisteminin gelişimini ele aldığı çalışmada, özellikle Anglo-Amerikan etkisinin

‘kütüphane diplomasisi’ ve ‘kütüphane emperyalizmi’ kavramlarıyla yayıldığını belirtmiştir. Bu durum KBH’nin küreselleşme sürecinde nasıl bir dış politika ve kültürel aktarım aracı haline geldiğini göstermektedir. Uzezi Otolu (2021) çalışmasında teknolojik gelişmelerin (RFID, dijital arşivler, yapay zekâ vb.) KBH sistemlerini yeniden şekillendirdiğini, geleneksel kütüphane anlayışının dijital yapılarla yer değiştirdiğini ifade etmiştir. Ancak altyapı eksiklikleri, güvenlik sorunları ve dijital eşitsizlikler gibi küresel sorunlar, bu dönüşümün önündeki başlıca engeller olarak değerlendirilebilir.

Tüm bu çalışmalar, küreselleşmenin KBH alanına köklü yenilikler getirdiğini ve bu alanı dönüştürdüğünü göstermektedir. Teknolojik yenilikler, KBH’nin hızını ve erişilebilirliğini artırırken, politik ve ekonomik süreçler, bilginin ticarileşmesini ve standartlaşmayı teşvik etmiştir. Ancak, altyapı eksiklikleri, kültürel farklılıklar ve etik sorunlar, bu dönüşümlerin adil ve sürdürülebilir olmasını engelleyebilecek unsurlar olarak ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla, küreselleşmenin KBH üzerindeki etkileri hem yenilikler hem de zorluklar bağlamında çok boyutlu ve karmaşıktır. Söz konusu gelişmeler ve küreselleşme, kütüphane ve bilgi merkezlerinin küresel standartlara uyum sağlarken eşzamanlı olarak yerel ihtiyaçları da dikkate almalarını gerektiren bir dengeyi zorunlu kılmaktadır.

Amaç ve Yöntem

Çalışmanın temel amacı, küreselleşme ile KBH arasındaki ilişkiyi incelemek ve araştırma kapsamında yer alan KBH’ye yönelik oluşturulmuş uluslararası kuruluşların KBH’ye dair politika ve faaliyetlerinin küresel düzeyde KBH’nin yapısal ve işlevsel dönüşümü üzerindeki etkilerini kavramsal düzlemde tartışmaktır. Bu bağlamda uluslararası kuruluşların KBH’ye ilişkin stratejileri ve uygulamaları incelenerek küresel ölçekteki yönlendirici rolleri değerlendirilmektedir. Çalışma, nitel araştırma yöntemi benimsenerek yürütülmüştür. Bu doğrultuda, belgesel tarama tekniği doğrultusunda konuya ilişkin literatür taranmış ve değerlendirilmiştir. Karasar’a (2024, s. 229) göre belgesel tarama tekniği, mevcut kayıtlar ve belgeler üzerinden veri toplama sürecine dayanan bir tekniktir. Bu yöntemde incelenen materyaller, geçmiş olayların doğrudan izlerini taşıyan fotoğraf, film, plak, ses ve video kayıtları, CD’ler, çeşitli araç-gereçler, yapılar ve heykel gibi kalıntılar olabileceği gibi, olaylardan sonra oluşturulan mektup, rapor, kitap, makale, ansiklopedi gibi yazılı ve basılı eserler, resmi ve özel yazışmalar, istatistikler, tutanaklar, anı ve yaşam öyküsü gibi belgeleri de kapsamaktadır. Bu çerçevede ilgili küresel kuruluşların resmî web siteleri üzerinden hedefleri, belirledikleri ilkeler ve kurumsal faaliyetleri incelenmiştir. Çalışma, bu kuruluşlar aracılığıyla ortaya konulan küresel kütüphane ve bilgi politikalarının, yerel KBH’ye etkisini anlamaya yönelik kuramsal bir zemin sunmaktadır. Ayrıca, belgesel tarama yöntemiyle elde edilen veriler, küreselleşmenin KBH’nin dönüşüm sürecine etkisini bütüncül bir yaklaşımla değerlendirmeye olanak tanımaktadır.

Araştırma Soruları

Çalışmanın amacı doğrultusunda, küreselleşmenin KBH üzerindeki etkisini incelemek ve bu alanda küresel/uluslararası düzeyde faaliyet yürüten kuruluşların çalışmalarını değerlendirmek için aşağıdaki sorular belirlenmiştir.

1. KBH küreselleşmeden nasıl etkilenmiştir?
2. Küresel kuruluşlar, KBH'ye nasıl katkı sağlamaktadır?
3. Kütüphaneler, küreselleşmenin neden olduğu dönüşüme nasıl uyum sağlamaktadır?
4. Kütüphanelerin, küreselleşmenin etkisi ile karşılaştığı ve/veya karşılaşması olası sorunlar nelerdir?

Küreselleşme Olgusu

Küreselleşme, dünya genelindeki ülkeler ve toplumlar arasında siyasi, ekonomik, kültürel ve teknolojik etkileşimlerin artmasıyla birlikte, bu yapıların birbirine daha yakın ve bağımlı hâle gelmesini ifade eden çok boyutlu bir olgudur. Northrup'a (2025) göre küreselleşmenin tüm biçimlerinin arka planında, ulaşım, iletişim ve bilgi sistemleri yer almaktadır. Rikowski'nin (2005, s. 9) Derber'den (2003, s. 217) aktardığı üzere, küreselleşme modern bir terim gibi görünse de tarihi süreç içerisinde farklı dönemlerde çeşitli biçimlerde ortaya çıkmıştır. Dünyanın ilk büyük medeniyetlerinden Mezopotamya ve Mısır 'antik küreselleşme'nin temellerini atmıştır. Sonrasında Romalılarla birlikte küreselleşme daha da gelişmiştir. İtalya'nın Venedik ve Floransa şehir devletleri, tüccarların öncülüğünde bir 'Rönesans küreselleşmesi' (Renaissance globalisation) sürecini başlatmıştır. Ardından İngiltere, Fransa, İspanya ve Hollanda gibi sömürgeci devletler, küreselleşmeye farklı boyut kazandırmıştır. Son yarım yüzyılda ise Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) öncülüğünde yeni bir küreselleşme modeli şekillenmiştir. Scholte'ye göre (2008, s. 1472) küreselleşmeye ilişkin kavramsal altyapı, 1940'lı yıllarda 'globalism' kavramı etrafında şekillenmeye başlamıştır. Bir süreç ve olgu olarak globalisation terimi ise ilk kez 1959'da İngilizce literatürde kullanılmış ve 1960'ların başında da sözlüklere girmiştir. Ancak bugünkü anlamını 1980'lerden itibaren kazanmıştır.

Küreselleşme, farklı disiplinlerde çeşitli açılardan tanımlanmıştır. Bu yüzden tanım üzerinde evrensel bir uzlaşa sağlanamamıştır. Uzezi Otolu (2021, s. 1-2) bazılarının küreselleşmeyi insanların, kaynakların ve hizmetlerin dünya genelinde kültürleri kolayca entegre edip harmanlayacak şekilde, uluslar ve ekonomiler arasında ticaretin ve etkileşimin artmasına olanak tanıyan bir süreç şeklinde tanımladığını belirtmektedir. Külcü'ye (2006, s. 202) göre küreselleşme, farklı ülkeler arasındaki ekonomik ve sosyal ilişkilerin diğerlerine bağlı olduğu bir iş birliği ve ortak kalkınma anlayışı olarak, izleri 20. yüzyılın ortalarından itibaren görülmeye başlanan bir yeniden yapılanma sürecidir. Teeple (2000, s. 9) küreselleşmeyi, ulusların sosyal ve politik düzenleriyle büyüyen sermayeleri arasındaki çelişkinin çözülmesi biçiminde tanımlamaktadır. Küreselleşme daha çok sermayenin uluslararası dolaşımı ile ülkelerin siyasi, sosyal, kültürel, askeri, çevresel ve teknolojik açıdan etkilenmesi anlamında kullanılmaktadır. Giddens (2013, s. 64) küreselleşmeyi, yerel olayların uzak coğrafyalarda meydana gelen gelişmeler tarafından etkilendiği ve aynı şekilde yerel dinamiklerin de küresel ölçekte değişimlere yol açabildiği, farklı coğrafi bölgeleri birbirine bağlayan küresel düzeyde sosyal etkileşimlerin yoğunlaşması biçiminde açıklamaktadır.

Anı vd.'ne (2005, s. 193) göre küreselleşme, günümüzde yalnızca ekonomik ve finansal pazarı kapsamamakta aynı zamanda sosyal, politik, kültürel ve eğitimsel dönüşümü de içermektedir. Teeple (2000, s. 9) küreselleşme ve etkileri konusunda hızla büyüyen literatüre karşın, sürecin nasıl kavramsallaştırılacağı konusunda görüş birliğinin bulunmadığını, bu kavramın çoğunlukla dünyada ortaya çıkan değişimleri tanımlamak için kullanılsa da bu değişimlerin doğasının ve ne anlama geldiğinin ise tartışmalı sorular olmaya devam ettiğini ifade etmektedir. Subaşat'a (2015, s. 2) göre küreselleşme kavramı, insanlar için farklı anlamlar taşımaktadır. Küreselleşme kavramının yaygın kullanımına karşın, ekonomik faaliyetlerin ulusal sınırların ötesine yayılması konusundaki ortak mutabakatın dışında, bugüne kadar küreselleşmenin ne tutarlı bir teorik yapısı ortaya konulmuş ne de net bir tanımı yapılmıştır. Kimi araştırmacılar küreselleşmeyi kültürel açıdan değerlendirirken, kimileri ise çevresel ve ekolojik açıdan ele almıştır. Dumanlı Kürkçü'ye (2013, s. 1) göre küreselleşme, günümüzde dünya genelinde ortaya çıkan gelişmeleri açıklamak için kullanılan bir kavramdır. Bu gelişmelerin ekonomik, politik, kültürel ve teknolojik boyutları olduğu için de küreselleşmenin tanımı ve anlamı kişiden kişiye farklılık göstermektedir. Bu bağlamda küreselleşme kavramına dair çeşitli yaklaşımlar bulunmaktadır. Ayrıca küreselleşme, sivil toplum, işgücü, işletmeler, uluslararası kurumlar ve devletleri de içeren çok geniş aktörlerin, ulusal ve uluslararası yeni ekonomik ilişkilerin ve teknolojilerin etkisiyle aşamalı etkileşimini ve yeniden şekillenmesini de ifade etmektedir. Marcuse'a (2000, s. 23) göre öncelikle, küreselleşme, belirli kullanımda olan bir kavram değildir. BİT'teki ilerlemeler, hava taşımacılığının yaygınlaşması, para birimlerindeki spekülasyonlar, sınır ötesi sermaye akışının artması, kültürün Disneyleşmesi, kitlesel pazarlama, küresel ısınma, genetik mühendisliği, çok uluslu şirketlerin gücü, yeni uluslararası iş bölümü, emeğin uluslararası hareketliliği, ulus-devletlerin gücünün azalması, post-modernizm veya post-Fordizm yaklaşımlarının 1970'ten bu yana her şeyin farklı görünen bir toplamı ve açıklamasıdır.

Küreselleşme, bir olayın veya metanın dünyanın pek çok bölgesine ya da tümüne yayılmasıdır. Küreselleşmenin ikinci anlamı ise liberalleşme politikalarıyla eş anlamlı kullanılmaktadır (Kaymakçı, 2007, s. 3). Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu-IMF İstatistik Departmanı küreselleşmeyi, dünya genelindeki ekonomilerin entegrasyonu (United Nations Economic Commission for Europe, 2024) olarak açıklamıştır. Shahzad'a (2006, s. 204) göre küreselleşme, çoğunlukla küresel bağlantıların artması, sosyal yaşamın küresel ölçekte örgütlenmesi ve küresel bir bilincin oluşması dolayısıyla dünya toplumunun sağlamlaşmasıdır. Ersoy ve Ersoy'a (2002, s. 47) göre günümüzde iletişim alanındaki gelişmelerin en belirgin örneği internettir. İnternet, küresel bilgiye ulaşımı kolaylaştırmıştır. Ayrıca, farklı coğrafyalardaki insanların fikir alışverişinde bulunmasını sağlarken, ticaret, sanayi ve ekonomi gibi birçok alanda ortak bir iletişim ağı oluşturmuştur.

Ulaşım teknolojileri ve BİT'teki gelişmeler, bireyler ve toplumlar arasındaki zaman ve mekân sınırlarını ortadan kaldırarak küresel düzeyde bir yakınlaşmayı beraberinde getirmiştir. “Tüm bunlar bilginin küresel düzeyde paylaşımı ve yayılması ile yakından ilişkili görünmektedir” (Balay, 2004, s. 62). Bilgi, basılı ve elektronik/dijital ortamda üretilerek bireylere ve toplumlara ulaştırılmakta, böylece bilimsel ve kültürel alışverişe katkı sağlanmaktadır. Bu noktada kütüphaneler, barındırdıkları basılı ve elektronik bilgi kaynakları ve sundukları KBH ile bu süreçte etkin bir görev üstlenmektedir.

Kütüphane ve Bilgi Hizmetleri (KBH) ile Küreselleşme

Kütüphaneler, barındırdıkları bilgi kaynakları ve sundukları bilgi hizmetleri ile kullanıcıların bilgiye erişimini sağlayan bilimsel, kültürel ve eğitimsel kurumlardır. “Kütüphaneler gerek bilgi sağlayıcı yönüyle gerekse halkın sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını karşılamasıyla bir toplumun sahip olduğu en önemli kültür kurumlarından biridir” (Yıldırım & Akkaya, 2020, s. 31). Günümüzde küreselleşmenin etkisiyle, toplumlar, kurumlar ve bireyler sürekli bir değişim süreciyle karşı karşıyadır. Değişen koşullara uyum sağlamak için doğru ve güvenilir bilgiye erişim ihtiyacı da artmaktadır. Kütüphaneler sundukları KBH hizmetleriyle bu ihtiyacın karşılanmasında önemli bir rol oynamaktadır.

Bilginin insan faaliyetlerinin tüm alanlarında stratejik bir konuma ulaşması, küreselleşmeyle doğrudan ilişkilendirilen bilgi toplumu olgusunu ortaya çıkarmıştır. Yılmaz'a (2010, s. 264) göre, bilginin toplumsal yaşamın her alanında belirleyici bir rol üstlenmesi, ayrıca gerek toplumlar ve gerekse bireyler için zorunlu gereksinim durumuna gelmesi, üretim hızındaki ve miktarındaki artış, meta niteliğine dönüşmesi, BİT'in bilginin üretimini ve kullanımını niteliksel düzeyde değiştirmesi, bilgi toplumu ile küreselleşmenin etkilerinden biri sayılmaktadır. Aazami ve Yousefzadeh'e (2011, s. 1) göre kütüphane ve bilgi bilimi ile küreselleşme arasında karşılıklı etkileşim vardır. Kütüphanelerin amaçlarından biri de hizmet sunduğu toplumun kayıtlı bilgiye eşit erişimini sağlamaktır. Günümüz bilgi toplumunda, kütüphaneler küreselleşmenin sunduğu olanaklara daha iyimser yaklaşmaktadır. Hem küreselleşme hem de kütüphane ve bilgi bilimi, hedeflerine ulaşabilmek için büyük ölçüde BİT'e ihtiyaç duyar. Bu teknolojilerdeki yenilikler bilgi paylaşımını kolaylaştırarak, bilgiye erişim sürecini hızlandırmış ve artırmıştır. Uzezi Otolu'ya (2021, s. 3) göre teknoloji kütüphane kullanıcıları için hizmetleri kolaylaştırmıştır. Kütüphanede bilgi kaynaklarının bulunmasını kolaylaştıran GPS tabanlı navigasyon uygulamaları bu duruma örnek gösterilebilir. BİT'in kütüphane ortamında kullanımı, bireylerin kütüphane kaynaklarını ve hizmetlerini tanıma ve öğrenme biçimlerinde yeni bir modelin oluşmasına zemin hazırlamıştır.

Küreselleşme olgusu çok boyutlu ve dinamik yapısıyla ülkelerin, toplumların, kurumların ve bireylerin faaliyetlerini doğrudan etkileyebilmektedir. Bu süreçten etkilenen alanlardan biri de KBH'dir. Küreselleşmenin ekonomik, politik, kültürel ve teknolojik boyutları, KBH'nin yapısal ve işlevsel dönüşümünde belirleyicidir. Bu boyutlar aşağıda ana hatlarıyla ele alınmıştır.

Ekonomik boyut: Son 20 yıldır, dünya genelinde ekonomilerin giderek artan bütünleşmesi, uluslararası ekonomi alanının en çok tartışılan konularından biri olmuştur. Bu kavram özellikle mal, hizmet ve sermayenin sınırlar ötesi dolaşımıyla dünya ekonomilerinin giderek daha fazla bütünleşmesini ifade etmektedir. Kavram, aynı zamanda uluslararası sınırlar boyunca insan (emek) ve bilgi (teknoloji) akışını kapsayacak şekilde de kullanılmaktadır

(Nwakanma & Ibe, 2014, s. 771). Günümüzde küreselleşmenin etkisiyle bilginin hem üretim aracı hem de ekonomik bir meta niteliği kazanması, uluslararası düzeyde bilgi pazarlayan şirketlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Özellikle Elsevier, Springer, Wiley, Taylor & Francis gibi büyük yayınevleri ve EBSCO, ProQuest gibi veri tabanı sağlayıcıları, ücretli akademik ve bilimsel içerikli veri tabanlarını bugün neredeyse dünyadaki tüm üniversite kütüphaneleri ve bilgi merkezlerine pazarlamaktadır. Sürekli güncellenen veri tabanlarıyla ve belli bir dönemi kapsayan abonelik sistemiyle çalışan bu şirketlerin sundukları hizmetlerin yüksek maliyeti, bütçesi kısıtlı olan bazı kütüphaneleri zor durumda bırakabilmektedir. Yaşanan ekonomik zorluklar ve bilgiye erişimdeki eşitsizlikler gibi olumsuzlukları gidermek amacıyla, KBH'ye yönelik ulusal ve uluslararası düzeyde çeşitli konsorsiyumlar ve iş birlikleri oluşturulmuştur. Bu yapılar aracılığıyla, kütüphaneler arasında bilgi kaynaklarının ve mesleki deneyimlerin paylaşımına dayalı küresel iş birlikleri geliştirilmiştir.

Politik boyut: Politik küreselleşme, siyasi sistemlerin giderek daha fazla birbirine bağlı hale gelmesi, siyasi düşüncelerin ve değerlerin sınır ötesine yayılmasıdır. Her şeyden önce kütüphaneler bir kültür kurumudur. Kütüphanelerin gelişmesi ve hizmet sunabilmesi için ekonomik büyüme ve siyasi istikrar gereklidir (Abdullahi, 2014, s. 28). Jaeger, Bertot ve Gorham (2013, s. 61-62) kamu kütüphanelerinin hükümetin her düzeyindeki politik söylem ve politika yapım süreçlerinden derin biçimde etkilendiğini, bu süreçlerin bütçe, erişim özgürlüğü, fikri mülkiyet gibi temel unsurları şekillendirdiğini ve kütüphanelerin topluluklarına hizmet sunma kapasitesini belirlediğini ifade etmektedir. Ayrıca politikanın, kamu kütüphanelerinin işleyişi ve sundukları hizmetler üzerinde ciddi etkiler yarattığını vurgulamaktadır.

Kütüphanelerin hizmetlerini sürdürebilmeleri, yalnızca mali kaynakların varlığıyla değil, aynı zamanda istikrarlı ve kütüphaneleri destekleyen bir siyasi atmosferle de yakından ilişkilidir. Siyasal söylemler ve uygulanan kamu politikaları, kütüphanelerin kurumsal yapısını, toplumsal rolünü ve faaliyetlerini doğrudan etkileyebilir. Nitekim Oğuz'a (2010, s. 6) göre kütüphaneler, toplumsal yapı tarafından biçimlendirilmiş kurumlar olarak, kültürü gelecek kuşaklara aktarma işleviyle toplumsal gelişime katkı sağlar. Bu katkı, ülkedeki politikaların ve mevcut koşulların şekillendirdiği bir çerçevede ortaya çıkar. Bu bağlamda politik küreselleşme kapsamında kütüphaneler, ulusal ve uluslararası düzeyde bilgiye erişim, düşünce özgürlüğü, sansür, dijital haklar, telif hakları gibi alanlarda yaşanan gelişmelerden etkilenmektedir. Politik küreselleşmenin tesiriyle kütüphaneler yalnızca bilgi sunan kurumlar değil, aynı zamanda bilgi politikaları ve düşünce özgürlüğü dahilinde konumlanan yapılar olarak da kabul edilmektedir.

Kültürel boyut: Kültürel küreselleşme, dünya genelinde kültürel akışların gerçekleşmesidir. Kültürel uygulamalar, baskın küresel temalarla etkileşim halinde yeni anlamlar kazanmaktadır. 'Küreselleşmenin kültürel boyutu', ortaya çıkan küresel kültürde aynılık ve farklılık arasındaki gerilime, ulus ötesi medya şirketlerinin popüler kültürün yayılmasındaki rolüne ve dillerin küreselleşmesine odaklanmaktadır (Steger, 2017). Araştırma enstitüleri, uzmanlık merkezleri, müzeler, arşivler, kütüphaneler, dokümantasyon merkezleri gibi kuruluşlar, somut olmayan kültürel mirasa ilişkin verileri toplama, belgeleme, arşivleme ve korumanın yanı sıra, bilgi sağlama ve önemi hakkında farkındalık yaratmada belirleyici bir rol oynarlar (Bonn, Kendall, & McDonough, 2017, s. 11).

Kütüphaneler, kültürlerarası etkileşimi destekleyen etkinlikler aracılığıyla yerel ve küresel uyum süreçlerine katkıda bulunmakta, dijital kültürle birlikte değişen kullanıcı

gereksinimlerine uygun ve esnek hizmet modelleri geliştirmektedir. Ayrıca, çok dilli bilgi kaynakları aracılığıyla farklı kültürel yaklaşımların paylaşılmasına olanak sağlamaktadır. Warkade'ye (2022, s. 3) göre küreselleşmenin kütüphaneler üzerindeki etkisi hizmetlerin, koleksiyonların ve rollerin dönüşümünde açıkça görülmektedir. Kütüphaneler, küreselleşme sürecinden etkilenen toplumun taleplerini karşılamak için teknolojiden yararlanarak erişilebilirliği artırmakta ve kültürel çeşitliliği benimseyerek tüm dünyadaki kullanıcılar için daha kapsayıcı ve zengin bir bilgi hizmeti ve deneyimi sunmaktadır.

Teknolojik boyut: Teknolojik gelişmeler, uluslararası düzeyde kütüphaneler ve kütüphaneciler arasında etkileşime ve iş birliğine neden olmuştur. BİT'in KBH'de kullanımı, dijital bilgi kaynaklarına erişim ile kütüphanelerin, mülkiyet ve telif hakkı çerçevesinde, kendi aralarında basılı ve elektronik bilgi kaynaklarının değişimini kolaylaştırmıştır. Ani vd.'ne (2005, s. 193-194) göre KBH'nin küreselleşmesi, dünyadaki farklı kütüphaneler arasındaki karşılıklı dayanışma, bütünleşme ve iş birliğinin hem insan hem de bilgi kaynağı açısından gelişimini vurgulamaktadır. Küreselleşme, ülkeler ve toplumlar arasında fiziksel sınırları ortadan kaldırarak bilginin ve bilgi akışının yayılmasını sağlamış böylece bireylerin, bölgelerin ve ülkelerin bütünleşmesine zemin hazırlamıştır. Warkade'ye (2022, s. 2) göre küreselleşme, kütüphanelerin doğasını ve işlevlerini önemli ölçüde dönüştürmüştür. Bu dönüşüm, dijitalleşme, çevrimiçi erişilebilirlik, kütüphane koleksiyonlarında kültürel çeşitlilik ve teknolojiye uyum gibi alanlarda kendini göstermektedir. Dijital dönüşüm, dijital bilgi kaynakları, e-kitaplar, çevrimiçi veri tabanları ve e-dergilerin erişilebilirliğini artırarak, kütüphanelerin fiziksel mekân sınırlarını aşarak daha geniş kullanıcı kitlelerine hizmet sunabilmesine olanak tanımaktadır. Çevrimiçi erişilebilirlik de büyük önem kazanmış, kütüphaneler artık koleksiyonlarına uzaktan erişim imkânı sunmaya başlamıştır. Bello ve Ezeri'ye (2020, s. 4) göre, küresel çağda kütüphaneler, sınırların ötesinde engelsiz kütüphane yaklaşımıyla hizmet sunmak için teknolojik araçlardan yararlanmaya zorlanmaktadır. Küreselleşme, KBH'nin sınırlar ötesine hızlı bir şekilde ulaştırılmasını kolaylaştırmıştır. Abbas (2010, s. 104) bu değişimin özellikle, kullanıcıların fiziksel mekânların kısıtlamaları olmaksızın farklı bilgi kaynaklarına erişebilmesine olanak tanıyan dijital kütüphanelerin yaygınlaşmasında açıkça görüldüğünü ifade etmektedir. BİT ile birlikte internet küreselleşmeyi destekleyen en önemli unsurlardan biridir. İnternet, KBH'nin yapısını ve sunuş biçimini kökten değiştirmiştir. Tonta'ya (2010) göre kütüphaneler artık bilgiye erişim sağlayan tek seçenek değildir. Günümüzde Google ve YouTube, sundukları geniş içerik yelpazesıyla kütüphanelerden çok daha fazla bilgiye ulaşma olanağı sunmaktadır. Özellikle Google Books projesi sayesinde yüz binlerce kitap dijital ortama aktarılmış ve aktarılmaya devam etmektedir. Bu gelişmeler, küreselleşmeyle yakından ilişkilidir. İnsanlar bilgiye gereksinim duyduklarında en kolay erişebildikleri kaynağa yönelmektedir. Bu durum, kütüphaneler ve kütüphaneciler için önemli sorumlulukları da beraberinde getirmiştir.

Fiziksel sınırların giderek önemini yitirdiği günümüzde kütüphaneler, hizmet ve kaynaklarını elektronik ortama taşıyarak kataloglarını ve koleksiyonlarını web tabanlı sistemler aracılığıyla hem ulusal hem de uluslararası erişime açmıştır. Kullanıcılar, web tabanlı ve mobil erişim araçlarıyla katalog taraması yapabilmekte, kütüphanelerin abone olduğu veri tabanları sayesinde dijital kaynaklara ulaşabilmektedir. Araştırmacılar, Academia ve ResearchGate gibi çevrim içi platformlarda bilimsel çıktılarını paylaşmaktadır. Akademik kurumlar ise ürettikleri bilimsel çalışmaları açık erişim modelleriyle kamuya sunmaktadır. Mevcut gelişmeler, internetin bilgi paylaşımındaki küresel etkisini açıkça ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda, BİT yalnızca dijital içerik üretimini gerçekleştirmekle kalmamış, aynı zamanda bilginin sunumu, paylaşımı, erişimi ve korunmasını da değişime uğratmıştır. Warkade'ye (2022, s. 5) göre, küreselleşme kütüphanecilerin rollerini de yeniden şekillendirmiş, onları bilgi okuryazarlığını teşvik eden, kültürlerarası etkileşimi destekleyen ve teknolojiyi hizmet süreçlerine entegre eden aktörler hâline getirmiştir.

Kütüphane ve Bilgi Hizmetlerine (KBH) Yönelik Oluşturulmuş Küresel Kuruluşlar

KBH'nin gelişimini desteklemek, bilgi erişimi kolaylaştırmak, mesleki standartları belirlemek ve uluslararası iş birliklerini hayata geçirmek gibi amaçlarla faaliyet gösteren pek çok kuruluş mevcuttur. Bu kuruluşların bir kısmı uluslararası düzeyde faaliyet gösterirken, bazıları da yalnızca bölgesel ya da ulusal ölçekte çalışmalar yürütmelerine rağmen küresel düzeyde etkiler ortaya koyabilmektedir. Ayrıca dijital ve açık erişim girişimleri doğrultusunda çalışan yapılanmalar da bulunmaktadır. Aşağıda yer alan küresel kuruluşlar, KBH alanında politika, standart ve uygulamaların şekillendirilmesinde oynadıkları etkin rolün yanı sıra, bu alana yön verici nitelikteki katkıları, politika ve strateji geliştirme kapasiteleri, uluslararası iş birliklerini teşvik etmeleri ve bilgi erişimi artırmaya yönelik yenilikçi çözümler üretmeleri doğrultusunda çalışmanın kapsamına dâhil edilmiştir.

Uluslararası Kütüphane Dernekleri ve Kurumları Federasyonu–International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA)

Merkezi Hollanda'nın Lahey kentinde bulunan IFLA, dünya genelinde KBH'nin, meslek kuruluşlarının ve kütüphanecilerin çıkarlarını temsil eden bağımsız bir sivil toplum kuruluşudur (International Federation of Library Associations and Institutions, t. y.a). 1927'de kurulan ve 150'den fazla ülkeden 1500'ü aşkın üyesi bulunan federasyon, kütüphanelerin uluslararası düzeyde gelişimini desteklemeyi amaçlamaktadır (International Federation of Library Associations and Institutions, t. y.b). KBH'nin düzenlenmesi, mesleki standartların belirlenmesi, bilgi hizmetlerinin toplumsal değerinin vurgulanması ve üyelerinin taleplerinin temsil edilmesi IFLA'nın temel görevleri arasındadır. Bu misyon federasyonu, küresel ölçekte KBH'ye yön veren en etkili organizasyonlardan biri hâline getirmiştir (International Federation of Library Associations and Institutions, t. y.c). IFLA, üyeleriyle birlikte kapsayıcı, hak temelli ve sürdürülebilir kalkınmayı destekleyecek bir mesleki kapasite, güven ve dayanıklılık inşa etmeyi hedeflemektedir (International Federation of Library Associations and Institutions t. y.d). IFLA'nın üstlendiği görev ve amaçlar, küreselleşmenin beraberinde getirdiği değişimin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde KBH'yi nasıl etkilediğini ve yönlendirdiğini

göstermesi açısından önemlidir. Federasyon amacına ulaşmak için aşağıdaki hedefleri belirlemiştir (International Federation of Library Associations and Institutions, t. y.a);

- KBH'nin yanı sıra mesleki uygulamaların yüksek standartlarda sunulmasını sağlamak ile belgesel kültürel mirasın korunması ve erişilebilirliğini teşvik etmek. Bu, mesleki eğitimin geliştirilmesi, standartların oluşturulması ve en iyi uygulamaların yaygınlaştırılması yoluyla gerçekleştirilmektedir.
- Kamu, özel ve sivil toplum sektörlerinde yüksek kaliteli KBH'nin değeri ve önemi hakkında farkındalık oluşturmak.
- Üyelerinin, kütüphane ve bilgi kurumlarının ve hizmet sundukları toplulukların küresel ölçekte çıkarlarını savunmak ve temsil etmek.

IFLA'nın çalışmaları arasında en dikkat çekici olanlardan biri, Dünya Kütüphane ve Bilgi Kongresi (World Library and Information Congress-WLIC) adıyla düzenlenen uluslararası etkinliktir. Kongre, kütüphanecilik mesleğinin uluslararası gündemini belirleyerek, mesleki gelişimi destekleyen fırsatlar sunmakta, iletişim ağları kurmakta ve uluslararası bir ticaret sergisi düzenlemektedir. Kongrede, mesleğin farklı alanlarındaki üst düzey yöneticiler, uzmanlar ve çeşitli ülkelerden kütüphane çalışanları bir araya getirilerek, uluslararası gündemin saptanması ve küresel ölçekte KBH ile ilgili konuların ve gelişmelerin keşfedilmesi hedeflenmektedir. Ayrıca düzenlenen konferanslarla, katılımcıların birbirlerinden öğrenmeleri için fırsatlar sunulmaktadır (International Federation of Library Associations and Institutions, t. y.e).

IFLA, 2022 yılında UNESCO ile iş birliği içinde IFLA-UNESCO Halk Kütüphanesi Manifestosunu güncelleyerek yayımlamıştır. Manifesto, halk kütüphanelerinin eğitim, kültür, bilgiye erişim, barışın teşviki gibi alanlardaki rolünü vurgulamaktadır. En son güncelleme, IFLA Halk Kütüphanesi Bölümü tarafından UNESCO Herkes İçin Bilgi Programının (Information for All Programme-IFAP) desteğiyle hayata geçirilmiştir. Güncelleme, küresel bir araştırma süreci yürütülerek farklı ülkelerdeki kütüphanecilerden gelen öneriler sonucunda hazırlanmıştır. IFLA'nın katkılarıyla hazırlanan bu belge, halk kütüphanelerinin günümüz toplumlarındaki önemini uluslararası düzeyde tanıtmak ve desteklemek amacıyla kullanılmaktadır (International Federation of Library Associations and Institutions & United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 2022).

IFLA tarafından yayınlanan çok çeşitli yönerge, rehber ve standartlar, küresel düzeyde, kütüphaneleri yönlendirmesi açısından oldukça önemlidir. Bunlardan öne çıkanı 'IFLA Standartlar Prosedürleri El Kitabı' başlıklı yayının temel amacı, belirli bir standart ya da yönergeye duyulan gereksinimin nasıl temellendirileceğini ortaya koymak, içerik ve uygulanabilirlik açısından geniş katılımlı bir uzlaşa sağlamak, yüksek düzeyde teknik yeterlilik ve editöryal kaliteyi garanti altına almak, belge üretiminde tutarlılığı teşvik etmek ve nihayetinde hem IFLA hem de küresel kütüphane ve bilgi topluluğu nezdinde bu belgelerin kurumsal onayını temin etmektir (International Federation of Library Associations and Institutions, t. y.f). IFLA'nın faaliyetleri incelendiğinde düzenlediği uluslararası kongreler ve konferanslar, yayınladığı raporlar ve kılavuzlar, yürüttüğü projeler, belirlediği standartlar, oluşturduğu mesleki çalışma grupları ve kurduğu iş birlikler aracılığıyla, KBH alanında küresel ölçekte etkileşim ve diyalog ortamı tesis ettiği, dolayısıyla uluslararası düzeyde etkili bir konuma sahip olduğu görülmektedir.

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü–United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO)

16 Kasım 1945 tarihinde imzalanan Kuruluş Sözleşmesi ile kurulan ve merkezi Paris’te bulunan Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü, Birleşmiş Milletlerin uzmanlaşmış bir kuruluşudur. Bu kuruluş, eğitim, bilim, kültür, iletişim ve bilgi alanlarında uluslararası iş birliğini teşvik ederek dünya barışına ve güvenliğine katkı sağlamayı amaçlamaktadır. UNESCO, karşılıklı anlayışın güçlendirilmesi ve bireylerin birbirlerinin yaşamlarına dair bilgilenmelerini sağlamak amacıyla, bilgi paylaşımını ve düşüncelerin serbest dolaşımını teşvik etmektedir (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, t. y.a). UNESCO kültürel mirasın korunması ve bilgiye erişimin artırılması amacıyla çeşitli projeler yürütmektedir. Bu kapsamda açık erişim, dijital kütüphaneler ve bilgi okuryazarlığı alanlarında çalışmalar gerçekleştirmektedir. Bu çalışmalarla, bilgiye erişim özgürlüğünün desteklenmesi, kütüphanelerin işlevlerinin güçlendirilmesi ve toplumların bilgiye daha kolay erişiminin sağlanması amaçlanmaktadır. UNESCO’nun KBH alanında küresel ölçekte etkili olan başlıca çalışmaları şunlardır:

IFLA-UNESCO Halk Kütüphanesi Manifestosu 2022 (The IFLA-UNESCO Public Library Manifesto 2022): Söz konusu manifesto, halk kütüphanelerinin toplumdaki temel rolünü ve önemini vurgulayarak, bu kurumların herkes için ücretsiz ve eşit erişim sunan, bilgiye ve öğrenme kaynaklarına açık yapılar olmasını savunmaktadır. Kütüphanelerin toplumsal katılımı desteklemesi, kültürel ve sosyal gelişime katkı sunması ve yerel ihtiyaçlara duyarlılık göstermesi gerektiği belirtilmektedir. Manifestoda, dijital dönüşümün bir parçası olarak kütüphanelerin dijital kaynaklara erişim sağlamasının ve dijital okuryazarlığı teşvik etmesinin önemine dikkat çekilmektedir. Kütüphanelerin sürdürülebilirlik ilkelerini benimsemesi ve çevresel farkındalık oluşturmaya da ifade edilmektedir. Bu doğrultuda, hükümetlerin ve yerel yönetimlerin kütüphaneleri desteklemesi ve yeterli finansman sağlanması önerilmektedir. Ayrıca, halk kütüphanelerinin demokratik toplumların ayrılmaz bir unsuru olduğu ve tüm bireyler için bilgiye, eğitime ve kültürel gelişime erişim fırsatı sunması gerekliliği üzerinde durulmaktadır (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 2022).

Dünya Dijital Kütüphanesi (World Digital Library): UNESCO, 2009 yılında Dünya Dijital Kütüphanesi projesini başlatmıştır. Bu proje, kültürel mirasın uluslararası düzeyde dijitalleştirilerek ücretsiz erişime açılmasını hedeflemektedir. Dünya Dijital Kütüphanesi, farklı ülkelerden gelen nadir eserler, el yazmaları, haritalar ve diğer kültürel materyalleri içermektedir (Library of Congress, t. y.).

UNESCO Açık Bilgiye Erişim Politikası (UNESCO Access to Information Policy): UNESCO, KBH’yi destekleyen Açık Bilim Tavsiye Kararı (2021) ile bilimsel bilginin kütüphaneler aracılığıyla geniş kitlelere erişilebilir olmasını teşvik etmektedir. Açık bilim uygulamaları, kütüphanelerin dijitalleşmesini, bilimsel kaynakların paylaşımını ve ücretsiz erişimini destekleyen bir politikadır (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 2021). UNESCO bu politika ile şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri doğrultusunda, faaliyetleri ve kararları hakkında halka açık bilgi sağlamayı taahhüt etmektedir. Politika kapsamında, yasal sınırlamalar hariç, bilgiler talep üzerine paylaşılmakta veya web sitesi üzerinden yayımlanmaktadır. Kişisel veriler ve güvenlik gerektiren durumlar ise erişime

kapalı olabilmektedir. Bu yaklaşım, kurumun demokratik katılım ve açıklık prensiplerini desteklemektedir (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 2024).

Bellek Programı (Memory of the World Programme): 1992 yılında başlatılan Bellek Programı, kütüphane ve arşivlerin insanlığın kültürel mirasını koruma misyonunu güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Program, küresel ölçekte önem taşıyan belgelerin dijitalleştirilmesini ve erişilebilir olmasını teşvik etmektedir (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, t. y.b.). Bununla birlikte, Bellek Programına ilham kaynağı olan çalışmanın, 1982 yılında Meksika’da düzenlenen Dünya Kültür Politikaları Konferansında kabul edilen ‘Meksika Şehri Kültür Politikaları Bildirgesi’ (The Mexico City Declaration on Cultural Policies) olduğu söylenebilir. Keskin vd. (2020, s. 56), söz konusu konferansta kültürel mirasın kapsamının genişletildiğini ve arşivler ile kütüphaneler gibi kültürel kurumların, kültürel mirasın bulunduğu ve korunduğu yerler olarak açıkça vurgulandığını belirtmektedir. Bildirgede yer alan 23. maddeye göre (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 1982);

Bir halkın kültürel mirası; sanatçıların, mimarların, müzisyenlerinin, yazarlarının ve bilim insanlarının eserlerini; aynı zamanda anonim sanatçıların üretimlerini, halkın maneviyatının ifadelerini ve yaşama anlam katan değerler bütünüdür. Hem somut hem de somut olmayan unsurları kapsayan bu miras; diller, ritüeller, inançlar, tarihi yerler ve anıtlar, edebiyat, sanat eserleri, arşivler ve kütüphaneler gibi öğeleri içermektedir.

Bu açıklama, kültürel mirasın çok boyutlu yapısını ve kültür kurumlarının bu mirasın korunmasındaki önemli rolünü ortaya koymaktadır. Ayrıca bildirgede kütüphanelerin ve arşivlerin kültürel mirası koruyan kurumlar olduğu da açıkça ifade edilmiştir (Keskin, 2014, s. 58).

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA) ve Kütüphaneler: UNESCO Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları⁴ (SKA) çerçevesinde kütüphaneleri, eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması, ekonomik kalkınmanın desteklenmesi ve bilgiye erişimin kolaylaştırılması alanlarında önemli aktörler olarak değerlendirmektedir. Özellikle SKA 4⁵ (Nitelikli Eğitim) ve SKA 16⁶ (Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar) hedefleri doğrultusunda, kütüphanelerin bilgiye erişimi sağlamada ve toplumsal gelişimi desteklemede belirleyici roller üstlendiği vurgulanmaktadır (International Federation of Library Associations and Institutions, 2020; United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 2025).

Kütüphane Hizmetlerinin Geliştirilmesi için Rehberler: UNESCO, gelişmekte olan ülkelerde KBH’nin güçlendirilmesine yönelik çeşitli rehber ve politika belgeleri hazırlamıştır. Bu belgeler aracılığıyla altyapının geliştirilmesi, personel eğitiminin desteklenmesi ve dijital kaynaklara erişimin artırılması hedeflenmektedir. UNESCO’nun bu alandaki yaklaşımı yalnızca bilgiye erişimi sağlamakla sınırlı değildir. Aynı zamanda sürdürülebilir kalkınmanın desteklenmesi, kültürel mirasın korunması, eğitimde fırsat eşitliğinin teşvik edilmesi ve bilgi okuryazarlığının artırılması gibi çok boyutlu hedefleri de kapsamaktadır. Bu çerçevede

⁴ İng. UNESCO and Sustainable Development Goals

⁵ SKA 4: Kapsayıcı ve eşitlikçi kaliteli eğitimin sağlanması ve herkes için yaşam boyu öğrenme fırsatlarının teşvik edilmesi (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 2025).

⁶ SKA 16: Sürdürülebilir kalkınma için barışçıl ve kapsayıcı toplumları teşvik etmek, herkes için adalet erişim sağlamak ve her düzeyde etkili, hesap verebilir ve kapsayıcı kurumlar inşa etmek (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 2025).

hazırlanan ‘Halk Kütüphanesi Hizmeti: IFLA/UNESCO Gelişim Rehberinde’⁷ halk kütüphanelerinin bireylerin yaşam boyu öğrenme, bilgiye erişim ve kültürel gelişim haklarını destekleyen temel kurumlar olduğu belirtilmiştir. Rehberde, halk kütüphanelerinin kapsayıcı ve ücretsiz hizmetler sunmasının yanı sıra, bu hizmetlerin sürdürülebilirliği için yasal ve mali destekle güvence altına alınması gerektiği vurgulanmaktadır. Ayrıca kullanıcı odaklı hizmet tasarımı, koleksiyon çeşitliliği, nitelikli personel, sürekli mesleki gelişim, BİT’in etkin kullanımı ve dijital uçurumun azaltılması gibi ilkeler rehberin stratejik öncelikleri arasında yer almaktadır (International Federation of Library Associations and Institutions, 2010).

Çevrimiçi Bilgisayar Kütüphanesi Merkezi–Online Computer Library Center, Inc (OCLC)

Çevrimiçi Bilgisayar Kütüphanesi Merkezi, 1967 yılında ABD’de, kâr amacı gütmeyen ve üye odaklı bir kütüphane topluluğu olarak kurulmuştur. Günümüzde 100’den fazla ülkede yaklaşık 30.000 üyesi bulunan OCLC, kütüphane yönetimi, keşif sistemleri, kataloglama, dijital kütüphaneler, sanal danışma hizmetleri ve bilgi kaynağı paylaşımı alanlarında kapsamlı çözümler üreterek her türden kütüphaneye hizmet sunmaktadır. OCLC araştırma birimi, koleksiyonların yönetimi ve desteklenmesi, kütüphane sistemlerinin işleyiş ve analizi, veri bilimi uygulamaları ve kullanıcı araştırmaları alanlarına odaklanmaktadır. Ayrıca, kütüphane topluluğu içinde bilgi ve deneyim paylaşımını teşvik eden WebJunction⁸ ve OCLC Topluluk Merkezi programları aracılığıyla mesleki gelişimi desteklemektedir (Online Computer Library Center, Inc, 2025a). OCLC, üyelerine ve kütüphane topluluğuna yönelik ortak teknoloji hizmetleri, özgün bilimsel araştırmalar ve topluluk odaklı programlar sunan uluslararası bir kütüphane organizasyonudur. Dünyanın birçok ülkesinde faaliyet gösteren binlerce üye kütüphane ile iş birliği yaparak, bilginin daha erişilebilir ve etkin bir biçimde sunulmasını amaçlamaktadır. OCLC, bilgi paylaşımının toplumların sürdürülebilir kalkınması için hayati bir unsur olduğuna inanarak, bu doğrultuda küresel çapta yöntemler geliştirmektedir. KBH’ye yönelik yenilikçi yaklaşımlarla akademik ve bilimsel çalışmaları destekleyerek, bilgi temelli dönüşümlere zemin hazırlamaktadır (Online Computer Library Center, Inc, 2025b). OCLC, birçok ülke kütüphanelerine teknoloji, bilimsel araştırma ve mesleki gelişim desteği sunan küresel bir kuruluş olarak öne çıkmaktadır. Kütüphaneler arası iş birliğini güçlendirmeyi, bilgiye erişimi kolaylaştırmayı, bibliyografik verilerin paylaşımını ve kullanımını artırmayı, dijital kütüphane sistemlerinin gelişimine katkı sağlamayı ve KBH alanında yenilikçi çözümler üretmeyi hedeflemektedir.

⁷ İng. The Public Library Service: IFLA/UNESCO Guidelines for Development

⁸ WebJunction, kütüphanecilerin bilgi, beceri ve özgüven kazanarak toplumun merkezinde yer alan güçlü kütüphaneler oluşturmalarını hedefleyen bir platformdur. OCLC tarafından yürütülen bu program büyüklük, tür veya coğrafi konum fark etmeksizin tüm kütüphanelere ücretsiz sunulmaktadır. WebJunction, kütüphane alanında uzman uygulayıcıların katılımıyla her ay canlı web seminerleri düzenlemekte, kütüphanelere dair makaleler, kaynaklar ve isteğe bağlı kurslar sunmaktadır. Bu platform sayesinde kütüphaneciler, mesleki gelişimlerini destekleyen eğitimler alarak bilgilerini güncelleyebilmekte ve meslektaşlarıyla etkileşim kurarak deneyimlerini paylaşabilmektedir. Kurs programında yer alan eğitimler bireyler, kütüphaneler ve topluluklar tarafından uygulanabilir ve uyarlanabilir örnekler ile yenilikçi yaklaşımlar sunarak sektörel gelişime katkı sunmaktadır (Online Computer Library Center, Inc, 2025c).

Amerikan Kütüphane Derneği–American Library Association (ALA)

1876 yılında kurulan Amerikan Kütüphane Derneği, ABD merkezli olmasına karşın, KBH ve kütüphanecilik eğitiminin uluslararası düzeyde desteklenmesinde önemli çalışmalar yürüten dünyanın en eski ve en büyük kütüphane derneğidir. ALA, yaşam boyu öğrenmeyi teşvik etmek ve bireylerin bilgiye eşit erişimini sağlamak amacıyla KBH'nin niteliğini artırmayı, kütüphanecilik mesleğini güçlendirmeyi ve bu alanda lider olmayı hedefleyen bir kuruluştur. Dernek ve üyeleri, kütüphanelerin toplumsal işlevini savunmak ve farklı türdeki kütüphanelere yönelik kamu desteğini artırmak amacıyla hem meslek örgütleri hem de genel kamuoyuyla iş birliği içinde çalışmalar yürütmektedir (American Library Association, 2025a). Dernek, faaliyetlerini yönlendiren temel değerlerini şu şekilde belirlemiştir (American Library Association, 2025b);

Erişim: Erişim, toplumdaki herkesin kütüphane kaynaklarına ve hizmetlerine en az kesintiyle ulaşabilmesi için fırsatların sunulmasıdır. Kütüphane çalışanları bireylerin ihtiyaç duydukları bilgilere, teknoloji, format veya sunum yöntemlerinden bağımsız olarak, öğrenme gelişim ve güçlenme amacıyla özgürce erişebilmelerini sağlayacak sistemler oluşturur.

Eşitlik: Kütüphane çalışanları, engelleri ortadan kaldırmak ve herkes için erişilebilir, davetkâr ve işlevsel alanlar oluşturmak amacıyla aktif olarak çalışarak eşitliğin teşvik edilmesinde önemli rol oynar. Bu amaç sistematik engelleri, önyargıları ve eşitsizlikleri tanıyıp bunlara çözüm üretmek, herkesin kütüphane hizmetleri ve olanaklarından yararlanabileceği kapsayıcı kütüphane ortamları oluşturarak gerçekleştirilir.

Düşünce özgürlüğü ve gizlilik: Düşünce özgürlüğü, bireylerin bağımsız düşüncelerini ve bilinçli karar almalarını sağlarken, aynı zamanda her bireyin onuruna ve özgürlüğüne saygı gösterilmesini de kapsar. Kütüphane çalışanları, insanların merak duygusunu geliştirmelerini, dünyayı sorgulamalarını ve farklı bakış açılarıyla sunulan bilgilere sansür ya da kısıtlama olmaksızın erişerek kendi fikirlerini oluşturmalarını teşvik eder. Gizlilik hakkı, düşünce özgürlüğünün temel güvencesidir.

Kamu yararı: Kamu yararı, toplumu geliştirmeyi ve eğitim, okuryazarlık ile düşünce özgürlüğü haklarını korumayı amaçlar. Kütüphaneler kamu hizmeti sunan kurumlar olarak, demokratik toplumların vazgeçilmez unsurlarındandır. Kütüphane çalışanları bilgili, bağlantılı, eğitilmiş ve güçlenmiş topluluklar oluşturmak için en yüksek düzeyde hizmet sunmaktadır. Bu hizmet anlayışı, toplumun ortak iyiliğine katkı sağlayarak bireylerin gelişimini destekler.

Sürdürülebilirlik: Sürdürülebilirlik, çevre açısından faydalı, ekonomik, akılcı ve herkes için adil olan seçimler yapma yaklaşımını benimsemedir. Sürdürülebilir tercihler, fiziksel ve dijital kaynakların korunmasını sağlar ve kütüphane hizmetlerinin bugün ve gelecekte işlevsel kalmasına olanak tanıyarak bilgi erişimi sürekli ve kapsayıcı hale getirir.

Dernek tüzüğünde ALA'nın amacı, kütüphane hizmetlerini ve kütüphanecilik mesleğini teşvik etmektir şeklinde belirtilmiştir. ALA'nın belirlenen misyonu ise öğrenmeyi geliştirmek ve herkes için bilgiye erişimi güvence altına almak amacıyla, KBH'nin ve kütüphanecilik mesleğinin geliştirilmesi, teşvik edilmesi ve iyileştirilmesi yönünde liderlik sağlamaktır (American Library Association, 2025c). Dernek, ABD'de kütüphaneler ve kütüphaneciler için faaliyet göstermesine karşın, uluslararası üyelik seçenekleri ve iş birlikleri sayesinde küresel ölçekte etkili bir konuma sahiptir. Özellikle IFLA ile yürüttüğü ortak projeler, uluslararası

kütüphane sistemlerinin gelişimine katkı sunmaktadır. Bu yönüyle dernek hem ulusal hem de uluslararası düzeyde faaliyet gösteren, küresel ölçekte etkin bir kuruluştur.

Uluslararası Okul Kütüphaneciliği Derneği–International Association of School Librarianship (IASL)

Uluslararası Okul Kütüphaneciliği Derneği, 1971 yılında ABD’nin Missouri eyaletinde okul kütüphaneciliğini geliştirmeye yönelik rehberlik ve danışmanlık sunmak amacıyla kurulmuştur. 49 ülkeden 900’den fazla üyesiyle, okul kütüphanesi programlarını destekleyen ve eğitim sürecine entegre edilebilir araçlar sunan uluslararası bir platform sağlamaktadır. Derneğin misyonu, etkili okul kütüphanesi programlarını eğitim sürecinde işlevsel araçlar olarak teşvik etmeye ilgi duyan kişiler için uluslararası bir forum sağlamaktır. Derneğin temel amaçları şunlardır (International Association of School Librarianship, t. y.);

- Tüm ülkelerde okul kütüphanelerinin gelişimini savunmak.
- Okul kütüphanesi programlarının öğretim ve müfredata entegrasyonunu teşvik etmek.
- Okul kütüphanesi personelinin mesleki eğitimini ve sürekli mesleki gelişimini desteklemek.
- Dünyanın her yerindeki okul kütüphanecileri arasında topluluk duygusunu geliştirmek.
- Okul kütüphanecileri ile çocuk ve gençlerle ilgili diğer meslek grupları arasındaki ilişkileri güçlendirmek ve geliştirmek.
- Okul kütüphaneciliği alanında yapılan araştırmaları destekleyerek bu araştırmaların bulgularını ilgili disiplinlerden elde edilen bilgilerle bütünleştirmek.
- Okul kütüphaneciliği alanında başarılı savunuculuk örnekleri ve program girişimlerine ilişkin bilgi ve deneyimlerin yayımlanmasını ve paylaşımını teşvik etmek.
- Çocuklar ve gençler için geliştirilen programlar ile materyallere ilişkin bilgilerin uluslararası düzeyde paylaşımını sağlamak.
- Okul kütüphaneciliği ve bilgi hizmetleri alanında etkinlikler, konferanslar ve projeler yürütmek ve bunların koordinasyonunu sağlamak.

IASL, dünya genelinde okul kütüphaneciliğini ve bilgi okuryazarlığını geliştirmeyi amaçlayan küresel bir kuruluştur. Okul kütüphanecileri, eğitimciler ve araştırmacılar için bir iletişim ağı oluşturarak, mesleki gelişim fırsatlarıyla birlikte okul kütüphanelerinin eğitimdeki rolünü güçlendirmeye yönelik ulusal ve uluslararası etkiye sahip çalışmalar yapmaktadır.

Uluslararası Üniversite Kütüphaneleri Derneği–International Association of University Libraries (IATUL)

Uluslararası Üniversite Kütüphaneleri Derneği, teknik üniversitelerde kütüphanecilik alanında bilgi ve deneyim paylaşımını teşvik etmek amacıyla 1955 yılında kurulmuştur. Merkezi Almanya’da bulunan dernek, bilgi hizmetleri ve kaynakları yönetiminden sorumlu kütüphane müdürleri veya üst düzey yöneticiler tarafından temsil edilen bir grup kütüphaneciden oluşan uluslararası bir sivil toplum kuruluşudur (International Association of University Libraries, 2025a). IATUL, dünya çapında üniversite ve araştırma kütüphanelerinin yöneticilerine etkili ve

kapsayıcı bir platform sunarak, bilgi paylaşımı, mesleki gelişim ve küresel iş birliği imkânları sunmaktadır. Dernek, 60'tan fazla ülkeden kütüphane yöneticilerini bir araya getirerek fikir alışverişinde bulunmalarını, mesleki bağlantıları genişletmelerini ve yeni iş birlikleri geliştirmelerini teşvik etmektedir. Ayrıca, günümüzün temel sorunlarını ve ilgi alanlarını ele alan uluslararası projelerde çözüm üretmeye yönelik ortak çalışmalar yürütmelerine katkı sağlamaktadır (International Association of University Libraries, 2025b). Derneğin üyelerini, dünya genelinde faaliyet gösteren üniversite ve araştırma kütüphaneleri oluşturmaktadır. Üyeler arasında Avrupa, Kuzey Amerika, Asya, Afrika, Avustralya ve Latin Amerika'dan kütüphaneler bulunmaktadır. Bu durum derneği gerçek anlamda küresel bir yapı haline getirmektedir (International Association of University Libraries, 2025c). Derneğin temel değerleri şunlardır (International Association of University Libraries, 2025d):

İş birliği ve hesap verebilirlik: Üniversite kütüphaneleri arasında ortak hedeflere ulaşmak amacıyla uluslararası iş birliklerinin geliştirilmesini desteklemek, tüm faaliyetlerde şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkesini benimsemek.

İfade özgürlüğü ve bilgiye erişim: Sansürden arınmış düşünsel özgürlük ile kültürel mirasın korunması ve yaşatılmasını savunmak, açık akademik iletişim ve açık bilim dâhil olmak üzere bilgiye kesintisiz erişimi desteklemek.

Yenilikçilik ve liderlik: Kütüphane araştırmaları ile öğrenme hizmetlerinde yenilikçi yaklaşımları teşvik eden projeleri desteklemek ve üyelerin mesleki gelişimine, özellikle liderlik becerilerinin geliştirilmesine odaklanmak.

İnsan onuruna saygı ve kapsayıcılık: Üyeler arasındaki gelenek ve inanç çeşitliliğine saygı göstermek, ortak bir zemin oluşturmak ve sosyal adaleti teşvik etmek için gerekli güveni inşa ederken farklılıkları tanımak. Birlik bünyesinde ve tüm faaliyetlerde karşılıklı saygı ve aidiyet duygusuna dayalı bir kültür oluşturmak.

IATUL, dünya genelinde üniversite ve araştırma kütüphanesi yöneticilerini bir araya getirerek iş birliği, ifade özgürlüğü, bilgiye erişim, yenilikçilik ve kapsayıcılık değerlerini temel alan küresel bir kuruluştur. Bilgi paylaşımını, mesleki gelişimi ve uluslararası iş birliğini destekleyerek, üniversite kütüphanelerine küresel düzeyde değerli katkılar sunmaktadır.

Uluslararası Hukuk Kütüphaneleri Derneği–International Association of Law Libraries (IALL)

1959 yılında kurulan ve merkezi Amerika'nın Washington D.C. kentinde bulunan Uluslararası Hukuk Kütüphaneleri Derneği küresel ölçekte faaliyet gösteren, kâr amacı gütmeyen, hukuki bilginin yaygınlaştırılması amacıyla ilgili paydaşlarla iş birliği yapan bir kuruluştur. IALL, farklı ülkelerin hukuk sistemleri ile uluslararası hukuk düzenlerinin daha kapsamlı biçimde anlaşılmasını sağlamak hedefiyle, hukuk uzmanlarına yönelik eğitimlerle mesleki gelişimi desteklemektedir. Dernek, özellikle gelişmekte olan ülkelerden uzmanlara kurs ve staj desteği sağlamaktadır. Resmi yayınlarıyla hukuki bilgiye çevrimiçi erişimi artırmayı amaçlamaktadır. IALL, hukuk kütüphaneleri ve diğer bilgi merkezleri arasında iş birliğini geliştirerek, hukuk bilgi uzmanları için küresel bir iletişim ağı ve mentorluk ortamı oluşturmaktadır. Dernek, aynı zamanda ulusal ve uluslararası hukuk bilgi politikalarının gelişimine katkıda bulunarak, politika belgeleri ve burs programları aracılığıyla küresel ölçekte hukuki bilgiye serbest erişimi teşvik

etmektedir (International Association of Law Libraries, 2024). IALL, özellikle gelişmekte olan ülkelerdeki hukuk bilgi uzmanlarına yönelik destekleriyle, mesleki gelişim, bilgiye erişim ve uluslararası iş birliğine katkı sağlayan önemli bir kuruluş olarak öne çıkmaktadır.

Uluslararası Müzik Kütüphaneleri Derneği–International Association of Music Libraries (IAML)

1951 yılında Paris’te kurulan Uluslararası Müzik Kütüphaneleri Derneği, müzik bilgi kurumlarını desteklemeyi ve iş birliğini geliştirmeyi amaçlayan uluslararası bir kuruluştur. Dernek, müzik bilgi kaynaklarının korunması ve ilgili kaynaklara erişimin artırılmasına yönelik çalışmalar yaparak, söz konusu kurumların kültürel değerini görünür kılmayı hedeflemektedir. IAML, müzik bibliyografyası, müzik dokümantasyonu ve müzik kütüphaneciliği alanlarında ulusal ve uluslararası projelerin hayata geçirilmesini destekleyerek, bu projelerin uygulanmasında kolaylaştırıcı bir rol üstlenmektedir. Dernek, müzikle ilgili her türlü yayın ve belgenin erişilebilirliğini artırmak üzere, belge değişim uygulamalarını ve standartların gelişimini desteklemektedir. Mesleki eğitim, belge erişimi ve bibliyografik denetim IAML’in öncelikli hedeflerindendir. Dernek müzik materyallerinin bibliyografik denetiminin sağlanmasına, tarihi ve çağdaş müzik belgelerinin korunması ile uzun süreli saklanmasına yönelik çalışmalara ağırlık vermektedir. İlgili disiplinlerdeki ulusal ve uluslararası kuruluşlarla iş birliği yapmaktadır (International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centres, 2024). IAML, müzik kütüphanelerinde görev yapan bilgi uzmanlarını dünya genelinde bir araya getiren ve onların mesleki gelişimini destekleyen bir çatı kuruluş olarak, 25 Haziran 2024 tarihinde Genel Kurula sunduğu odak alanlar aracılığıyla müzik bilgi hizmetlerinin sürdürülebilirliğine ve niteliğine yönelik stratejik hedeflerini ortaya koymuştur. IAML, üyelik yapısını güçlendirmekten görünürlüğünü artırmaya kadar altı stratejik odak alanı belirlemiştir⁹.

IAML, müzik kütüphaneleri, müzik arşivleri ve bilgi merkezleri arasında ulusal ve uluslararası düzeyde iş birliğini teşvik ederek, bu kurumların bilgi hizmetlerinin gelişimine katkı sunan küresel ölçekte öncü bir kuruluştur. Belirlediği stratejik odak alanlarıyla kurumsal kapasitenin artırılması, mesleki etkileşimin güçlendirilmesi ve temsiliyetin düşük olduğu coğrafi bölgelerin desteklenmesi amaçlanmaktadır. Müzik kaynaklarına ve bilgilerine erişimin kolaylaştırılması, bibliyografik denetimin sağlanması ve mesleki standartların geliştirilmesi gibi temel işlevleri aracılığıyla IAML, küresel müzik bilgi ağı içerisinde stratejik bir konumdadır.

⁹ 1. Mevcut üyeleri korumak ve özellikle öğrenciler ile yeni meslek profesyonellerine odaklanarak yeni üyeler kazanmak.

2. IAML’nin ulusal şubeleri ile uluslararası organizasyon arasındaki ilişkiyi güçlendirmek.

3. IAML’nin ulusal şubeleri arasındaki ilişkiyi güçlendirmek.

4. IAML’in kardeş kuruluşlarla olan iş birliğini güçlendirmek.

5. Özellikle Afrika ve Latin Amerika’ya odaklanarak temsil edilme düzeyi düşük bölgelere ulaşmak.

6. IAML’nin görünürlüğünü artırmak ve müzik ekosistemindeki hayati rolünü vurgulamak ((International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centres, 2024).

Avrupa Araştırma Kütüphaneleri Derneği–Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche–Association of European Research Libraries (LIBER)

Merkezi Hollanda’da bulunan ve küresel düzeyde araştırmaları destekleyen Avrupa Araştırma Kütüphaneleri Derneği, araştırma kurumlarının çıkarlarını temsil eden bir dernektir. Bünyesinde 420’den fazla ulusal üniversite kütüphanesini barındıran LIBER, Avrupa merkezli iş birlikleriyle bilimsel iletişim ağı kurmuştur. 2023–2027 strateji belgesinde, telif hakkı reformu, dijital beşerî bilimler, açık erişim politikaları ve araştırma verisi gibi alanlar öncelikli odak noktaları olarak belirlenmiştir. Stratejiler, gönüllülerin katkısıyla uygulanmaktadır. Bununla birlikte LIBER, uluslararası projelere aktif biçimde katılarak belirlenen stratejik hedeflerin uygulanmasında merkezi bir rol oynamaktadır. Dernek bilimsel iletişim ve bilgiye erişimi destekleyerek, bu kapsamda Avrupa’daki araştırma kütüphaneleri arasında iş birliğini teşvik etmekte, açık bilim, veri yönetimi ve dijital dönüşüm gibi alanlarda yenilikçi yaklaşımları benimseyerek araştırmacıların ihtiyaçlarına yanıt vermektedir. LIBER faaliyetleriyle ilgili altı temel stratejik hedefi belirlemiştir¹⁰.

LIBER Avrupa merkezli bir kuruluş olmasına karşın yürüttüğü projeler aracılığıyla diğer ülkelerdeki kütüphanelerle ortak çalışmalar yürütmekte ve bu süreçlerde rehberlik etmektedir. Bunun yanı sıra, KBH’nin geliştirilmesi ve dönüştürülmesi konusunda küresel çapta önemli projeleri de hayata geçirmektedir. Açık bilim, dijital dönüşüm, kültürel mirasın korunması ve uluslararası iş birlikleri gibi alanlarda gerçekleştirdiği küresel faaliyetlerle LIBER kütüphanelerin dönüşümüne destek sunmakta ve öncülük etmektedir.

Kütüphaneler İçin Elektronik Enformasyon–Electronic Information for Libraries (EIFL)

1999 yılında kurulan, merkezi Litvanya’nın Vilnius kentinde bulunan Kütüphaneler İçin Elektronik Enformasyon kuruluşu Afrika, Asya-Pasifik, Avrupa ve Latin Amerika’da, gelişmekte olan ve geçiş ekonomisine sahip ülkelerdeki kütüphanelerle iş birliği yaparak, özellikle akademik ve araştırma kütüphanelerinde bulunan dijital bilgi kaynaklarına erişimi kolaylaştırmayı amaçlamaktadır. EIFL’in temel vizyonu, bireylerin potansiyellerini gerçekleştirebilmeleri için gerekli bilgiye eşit erişimi sağlayabildikleri kapsayıcı bir dünya inşa etmektir. Kuruluşun misyonu ise sürdürülebilir kalkınmayı özendirmek amacıyla, gelişmekte olan ülkelerdeki kütüphaneler aracılığıyla bilgiye erişimi artırmaktır. EIFL ağı, Afrika, Asya ve Avrupa’daki 38 ülkede faaliyet gösteren kütüphane konsorsiyumlarını temsil etmekte ve toplamda 3.000’den fazla kütüphaneyi içermektedir. Bu ağ, kütüphanelerin bilgiye erişim, dijital kaynakların kullanımı ve bilgi hizmetleri sunma konusundaki kapasitelerini güçlendiren ve akademik üretkenliği teşvik eden bir yapıdır. Ayrıca açık erişim, açık bilim, açık eğitim kaynakları, lisanslı elektronik kaynaklara erişim, dijital okuryazarlık ve telif hakkı reformu gibi stratejik alanlarda da aktif çalışmalar yürütmektedir. Bu yönüyle EIFL, bilgi temelli toplumsal dönüşümü destekleyen önemli bir paydaş olarak konumlanmaktadır (Electronic Information for Libraries, t. y.a; Electronic Information for Libraries, t. y.b). EIFL akademik kütüphanelerle birlikte aynı zamanda halk kütüphaneleriyle de iş birliği içindedir. Özellikle yenilikçi halk

¹⁰ 1. KBH’nin tüm kullanıcıları için kaliteli hizmetin sunulması.

2. Düşünsel özgürlük ve akademik bilgiye erişimin sağlanması.

3. Kampüs, yerel, ulusal, Avrupa ve küresel iş ortaklarıyla iş birliğinin yapılması.

4. Koleksiyonların ve kurumsal kaynakların en uygun formatta korunması.

5. Liderlik, yenilikçilik ve değişim fırsatlarının benimsenmesi.

6. Kapsayıcılık, fırsat eşitliği ve potansiyelin gerçekleştirilmesi (Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche, t. y.).

kütüphane hizmetlerinin geliştirilmesi konusunda çeşitli projeler yürütmektedir (Electronic Information for Libraries, t. y.c).

EIFL, bilgiye erişimi kolaylaştıran uluslararası projeler yürüterek, kütüphanelere dijital bilgi kaynaklarına erişim olanağı sunmaktadır. Ayrıca bilgi temelli toplumsal gelişimi teşvik ederek, açık bilim ve açık erişim konularında politika geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır. Kütüphanelerin bilgiye erişim kapasitelerini artırmaya yönelik küresel ölçekteki faaliyetleriyle EIFL, uluslararası düzeyde etkili bir kuruluştur. Kuruluşun farklı coğrafyalarda yürüttüğü faaliyetler, çeşitli ülke ve bölgelerdeki kütüphane ve kütüphanecilerin ihtiyaçlarını kavramasına ve bu ihtiyaçlara uygun etkili çözümler üretmesine olanak tanımaktadır.

Uluslararası Kütüphane Konsorsiyumları Koalisyonu–International Coalition of Library Consortia (ICOLC)

Uluslararası Kütüphane Konsorsiyumları Koalisyonu, 1990'lı yılların ortalarında, yeni kurulan kütüphane konsorsiyumları arasında fikir alışverişi yapmak ve ortak sorunlara çözüm üretmek amacıyla kurulmuştur. Resmî bir merkezi, tüzüğü veya üyelik aidatı bulunmayan bu yapı, gönüllülük esasına dayalı olarak işlemektedir ve dünya genelinde yaklaşık 200 kütüphane konsorsiyumunu bir araya getirmektedir (Feather, 2015, s. 89). ICOLC, üyeleri arasında bilgi ve uzmanlık paylaşımını teşvik etmekte, meslekî gelişimi desteklemekte ve konsorsiyumlar arası karşılaştırmalı değerlendirmelere imkân tanımaktadır. Güvene dayalı profesyonel ilişkiler aracılığıyla rehberlik, danışmanlık ve sorun çözmeye yönelik yapıcı bir ortam sunmaktadır. Ayrıca iyi uygulamaların paylaşımını ve ortak savunuculuk faaliyetlerini destekleyerek iş birliğini güçlendirmektedir (International Coalition of Library Consortia, 2025). ICOLC, dünya genelinde faaliyet yürüten küresel bir organizasyondur. Bu doğrultuda, kütüphane konsorsiyumlarını bir araya getiren uluslararası bir platform olarak konumlanmakta ve bu yapılar arasında bilgi paylaşımını, iş birliğini ve iyi uygulamaların yaygınlaştırılmasını teşvik etmektedir. ICOLC, kütüphanelerin dijital dönüşümünü desteklemek, elektronik bilgi kaynaklarına erişimi kolaylaştırmak ve bilgi hizmetlerinin küresel ölçekte gelişmesini sağlamak amacıyla çeşitli çalışmalar yürütmektedir. Üye konsorsiyumlar ortak personel programları, konsorsiyumlar arası lisanslama süreçleri, dijitalleştirme altyapısının paylaşımı ve açık erişim stratejilerinin geliştirilmesi gibi ileri düzey iş birlikleri planlamaktadır. ICOLC ise bu iş birliklerinin uygulanmasında destekleyici ve kolaylaştırıcı bir rol üstlenmektedir (Feather, 2015, s. 91-92). ICOLC, küresel ölçekte kütüphane konsorsiyumlarını bir araya getiren, resmî bir merkezi ya da aidat sistemi bulunmayan ve gönüllülük esasına dayalı olarak işleyen uluslararası bir yapıdır. Konsorsiyumlar arasında bilgi paylaşımını, meslekî gelişimi ve iş birliklerini teşvik ederek, kütüphanelerin dijital dönüşümüne ve KBH'nin daha etkin hâle gelmesine katkı sağlamaktadır.

Özel Kütüphaneler Derneği–Special Libraries Association (SLA)

1909 yılında ABD’de kurulan Özel Kütüphaneler Derneği, yenilikçi bilgi uzmanları ile onların stratejik ortaklarına yönelik faaliyet gösteren uluslararası bir kuruluştur. Merkezi ABD’nin New Jersey eyaletine bağlı Mount Laurel kentinde bulunan SLA, dünya genelinde 45’ten fazla ülkede temsil edilmekte olup, başta akademik kurumlar olmak üzere çeşitli kurumlarda görev yapan 9.000’in üzerinde kütüphaneciye ve bilgi uzmanına hizmet sunmaktadır. Dernek üyelerini özellikle öğrenme olanakları, savunuculuk çalışmaları ve profesyonel ağ oluşturma yoluyla desteklemektedir (Northwestern University Libraries, 2024; Special Libraries Association, 2023a). SLA, ABD merkezli bir kuruluş olsa da üyelik yapısı ve yürüttüğü faaliyetler bakımından küresel ölçekte kurumsallaşmış ve örgütlenmiş bir yapı sergilemektedir. Bu doğrultuda, yenilikçi KBH sunan uzmanlar ile onların stratejik ortaklarını bir araya getiren SLA, küresel düzeyde etkili bir meslekî dayanışma ve profesyonel gelişim ağı oluşturmaya amaçlamaktadır. Dernek, kurumsal vizyonu çerçevesinde aşağıdaki değerleri benimsemektedir (Special Libraries Association, 2023b);

- *Liderlik:* Kuruluşlarda ve topluluklarda bilgi liderliği rolünü güçlendirmek, bilgi politikalarının şekillenmesine katkıda bulunmak.
- *Hizmet:* Müşterilerin ihtiyaçlarına cevap vermek, bilgi hizmetleri ve ürünlerine niteliksel ve niceliksel değer katmak.
- *Yenilikçilik ve sürekli öğrenme:* Hizmetlerin geliştirilmesi ve meslekte entelektüel ilerleme için yenilikçi çözümleri benimsemek.
- *Sonuçlar ve hesap verebilirlik:* Enformasyon ekonomisinde ve kuruluşlarda ölçülebilir sonuçlar sunmak.
- *İş birliği ve ortaklık:* Enformasyon endüstrisi ve iş dünyasında bir araya gelmek, iletişim kurmak, iş birliği yapmak ve ortaklık fırsatları sağlamak.

SLA, belirlediği hedefler doğrultusunda mesleki liderliğe, hizmet kalitesine, sürekli öğrenmeye ve çok paydaşlı iş birliklerini teşvik ederek bilgi uzmanlarının küresel düzeyde daha etkin olmalarına katkıda bulunmaktadır. Bu bağlamda SLA, bilgi uzmanları ve stratejik ortakları için küresel ölçekte faaliyet gösteren bir kuruluştur. Dernek, üyelerinin mesleki gelişimini destekleyerek, enformasyon ekonomisi alanında etkili ve yenilikçi çözümler geliştirilmesine katkı sunmaktadır. Bu yönüyle KBH alanında küresel bir rol üstlenmektedir.

Sonuç

Küreselleşme, ülkeler ve insanlar arasındaki ekonomik, kültürel, teknolojik ve politik etkileşimin yoğunlaşmasıdır. BİT’teki gelişmeler, uluslararası ticaretin artması, kültürel etkileşimler ve küresel sorunlara ortak çözüm arayışları, küreselleşmenin tesirini hızlandırmıştır. Çalışmada belirlenen araştırma soruları, küreselleşmenin KBH üzerindeki çok boyutlu etkilerini ve küresel kuruluşların bu süreçteki rolünü açığa çıkarmıştır. Bulgular, KBH için dijital dönüşümün kaçınılmaz olduğunu, küreselleşmenin KBH ile olan etkileşimini ve bu hizmetlerin nasıl şekillendiğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, *KBH küreselleşmeden nasıl etkilenmiştir?* sorusuna yanıt olarak aşağıda yer alan çıkarımlar yapılabilir.

Uluslararası kuruluşların öncülüğünde yürütülen çalışmalarla yerel ve küresel düzeyde kütüphaneler arasında bilgi kaynağı ve mesleki deneyim paylaşımı ve ortak projeler yaygınlaşarak uluslararası iş birliklerinin güçlendiği anlaşılmaktadır. KBH'nin yalnızca yerel değil, küresel ölçekte de sunulan ve uluslararası iş birliklerini gerektiren bir yapıya büründüğü görülmektedir. Aynı zamanda kütüphaneler barındırdıkları farklı dillerde yazılmış çok kültürlü koleksiyonlar ve sundukları hizmetler aracılığıyla küresel kültürel etkileşime katkıda bulunmaktadır. Bununla birlikte bilgi kaynaklarının ticarileşmesi gibi olumsuz etkiler ise açık erişim modelleriyle dengelenmeye çalışılmaktadır. KBH'nin küreselleşmesine neden olan boyutlardan biri olan BİT bilgiye erişimi kolaylaştırmış, KBH'nin dijital dönüşümünü hızlandırmış, kütüphanelerin işlevleri ile birlikte bilgi erişimde ve KBH'nin sunumunda köklü değişimlere yol açmıştır. Ayrıca BİT, kütüphanelerin zaman ve mekân sınırlamasına bağlı kalmadan KBH'nin sunumunu dijital ortamda gerçekleştirerek, bilgi kaynaklarına erişimi küresel ölçüğe taşımıştır. Bu süreçte kütüphanelerin kullanıcıların bilgi gereksinimlerini karşılamak için dijital dönüşüme uyum sağlamak zorunda kaldıkları gözlemlenmektedir. Bu açıdan kütüphanelerin küreselleşmenin neden olduğu uluslararası bütünleşmeden önemli ölçüde etkilendiği söylenebilir. Özellikle dijitalleşme ve bilgiye eşit erişim konusunda küresel kuruluşların üstlendiği rol ve ortaya koydukları etkinlikler, KBH'nin yerel ve küresel düzeyde bu kuruluşlarla iş birliği yapmalarını gündeme getirmiştir.

Küresel kuruluşlar, KBH'nin gelişimine çeşitli yollarla katkı sunmaktadır. Bu bağlamda, araştırmanın *Küresel kuruluşlar KBH'ye nasıl katkı sağlamaktadır?* sorusuna ilişkin çıkarımlara yönelik aşağıdaki değerlendirmelere yapılabilir. KBH'ye yönelik oluşturulmuş küresel kuruluşların yerel ve küresel çapta bilgiye erişim özgürlüğünü destekledikleri, kütüphanelerin işlevlerini güçlendiren KBH'ye ilişkin küresel düzeyde standartlar içeren belgeler oluşturdukları ve uygulamaya yönelik rehberlik yaptıkları görülmektedir. Bu bağlamda ortaya konulan 'IFLA-UNESCO Halk Kütüphanesi Manifestosu' ile özellikle halk kütüphaneleri başta olmak üzere evrensel kütüphane hizmetlerinin temelini oluşturan ilkeler belirlenmiştir. OCLC ve EIFL gibi uluslararası kuruluşlar, dijital KBH'nin yaygınlaşmasında öncü rol üstlenerek açık erişim politikalarının benimsenmesini teşvik etmektedir. ALA ve IASL gibi mesleki dernekler, kütüphanecilerin yetkinliklerini artırmaya yönelik eğitim ve mesleki gelişim programları sunarak, KBH'ye yönelik kapasitenin güçlendirilmesine katkıda bulunmaktadır. UNESCO'nun hazırladığı 'Bellek Programı' aracılığıyla nadir ve değerli kültürel miras eserlerinin dijitalleştirilmesi sağlanarak, bu sayede bilgiye uzun vadeli ve sürdürülebilir erişim olanakları genişletilmeye çalışılmaktadır. Kütüphaneler, küreselleşmenin beraberinde getirdiği yapısal ve teknolojik dönüşüme çeşitli stratejilerle uyum sağlamaktadır. Bu süreçte dijital katalog sistemleri, çevrimiçi danışma hizmetleri ve mobil uygulamalar gibi yenilikçi teknolojiler aracılığıyla hizmetlerini modernize etmektedir. Ayrıca kütüphaneler küresel kuruluşlarla iş birliği içinde bilgi kaynağı paylaşımını sağlamakta ve kurumsal kapasiteyi artırmaya yönelik projelere aktif olarak katılmaktadır. Kullanıcıların değişen bilgi gereksinimlerine yanıt verebilmek amacıyla uzaktan eğitim desteği sunan esnek KBH modelleri benimsenerek, toplumlar arasındaki dijital uçurumu azaltmaya yönelik kapsayıcı uygulamalar aracılığıyla farklı kesimlere eşit bilgi erişimi sağlanmaya çalışılmaktadır.

Araştırmanın üçüncü sorusu ise *Kütüphaneler küreselleşmenin neden olduğu dönüşüme nasıl uyum sağlamaktadır?* olup, kütüphanelerin küresel değişimlere karşı uyum süreçlerini

ortaya koymayı hedeflemektedir. Bu bağlamda kütüphaneler, küreselleşmenin neden olduğu dönüşüme adapte olabilmek için teknolojik yenilikleri benimsemekte ve hizmet modellerini değiştirmektedir. Dijital kataloglar, çevrimiçi danışma hizmetleri ve mobil uygulamalar gibi araçlar kullanılmaya başlanmıştır. Küresel kuruluşlarla yapılan iş birlikleri, bilgi kaynağı paylaşımını artırmakta ve kurumsal kapasiteyi güçlendiren projelerin geliştirilmesine ve uygulanmasına olanak sağlamaktadır. Bu uyum çabaları, bilgiye eşit erişimi destekleyen kapsayıcı yaklaşımları da beraberinde getirmektedir. Sonuç olarak, küreselleşme KBH alanında önemli bir dönüşümü tetiklemiş, yerel ve küresel bilgiye erişimi ve uluslararası iş birliğini artırmıştır. Küresel kuruluşlar bu süreçte rehberlik edici ve destekleyici bir rol oynamaktadır. Kütüphaneler ise teknolojik gelişmeler doğrultusunda küresel iş birlikleri kurarak değişen koşullara uyum sağlamaktadır. Küreselleşme, bilgi toplumuna geçiş sürecinde kütüphanelerin rolünü teknolojik ve toplumsal boyutlarda yeniden şekillendirmiştir. BİT'teki gelişmeler sonucunda dijital erişim olanaklarının artması, kütüphaneleri küresel kütüphane ve bilgi ağlarının etkin birer bileşeni haline getirmiştir. Bu süreçte IFLA, UNESCO, OCLC ve ALA gibi uluslararası kuruluşlar, dijital eşitsizliklerin azaltılması, bilgiye adil erişimin sağlanması ve bilgi okuryazarlığının yaygınlaştırılması konularında öncü rol üstlenmişlerdir. Küresel kuruluşlar, KBH'nin küreselleşme sürecine uyumunda önemli işlevler üstlenmektedir. Söz konusu kuruluşlar, bilgiye erişimin demokratikleşmesini sağlamak, bilgi okuryazarlığını artırmak ve KBH'nin toplumsal katma değerini güçlendirmek amacıyla çeşitli stratejik girişimler gerçekleştirmektedir. Uyguladıkları projeler ve yürüttükleri uluslararası iş birlikleri aracılığıyla dijital kütüphanelerin yaygınlaşmasını ve açık erişim politikalarının benimsenmesini teşvik ederek, bilginin paylaşımını küresel bir düzleme taşımışlardır.

Ulaşılan bilgilere göre, küresel düzeyde KBH alanında faaliyet gösteren kuruluşlara ilişkin aşağıdakiler söylenebilir;

- Bu kuruluşların amaçları arasında bilgiye ve bilgi kaynaklarına ulusal ve uluslararası düzeyde erişimi özendirmek, kolaylaştırmak ve yaygınlaştırmak yer almaktadır. Söz konusu kuruluşlar, KBH'nin etkinliğini ve verimliliğini artırmak için çeşitli politikalar oluşturarak ve projeler uygulayarak, özellikle dijital kütüphaneler, açık erişim ve dijitalleşme konularına odaklanmaktadır.
- Kütüphanelerin gelişimini ve dönüşümünü desteklemek, bu kuruluşların diğer hedeflerindendir. Ayrıca uluslararası mesleki standartların belirlenmesi, KBH uygulamalarının geliştirilmesi ve mesleki eğitimin iyileştirilmesi de öncelikli amaçları arasındadır. Nitekim IFLA, ALA ve IASL gibi kuruluşlar kütüphanecilerin mesleki gelişimini desteklemek amacıyla çeşitli eğitim programları oluşturmakta ve rehberler hazırlamaktadır.
- Kütüphaneler ve bilgi uzmanları arasındaki iş birliğini desteklemek ve mesleki deneyim paylaşımını gerçekleştirmek bu kuruluşların amaçlarından. Bu doğrultuda, ulusal ve uluslararası düzeyde iş birliğini teşvik ederek kapsamlı ve sürdürülebilir bir ağ yapısının tesis edilmesi hedeflenmektedir. Ayrıca, dünya genelindeki kütüphaneler ile bilgi uzmanları arasında etkili iletişim ve koordinasyonun sağlanmasına yönelik ağ oluşturulmaktadır.
- UNESCO ve IFLA, kültürel mirasın korunması, erişimi ve gelecek nesillere aktarılması için belgelere, arşivlere ve nadir eserlere ilişkin çalışmalar yaparak bu

kaynakların dijitalleştirilmesi için çeşitli projeler yürütmektedir. Nitekim UNESCO'nun 'Dünya Dijital Kütüphanesi' projesi, kültürel mirasın dijital ortamda korunmasını, erişilebilirliğini ve gelecek nesillere ulaştırılmasını hedeflemektedir.

- Kütüphanelerin dijitalleşmesini ve dijital dönüşümü desteklemek ayrıca yenilikçi yaklaşımları benimsemek, bu kuruluşların çalışmaları ve hedefleri arasında yer almaktadır. Bu kuruluşlar dijital bilgi kaynakları ve dijital arşivler gibi alanlarda projeler yürüterek kütüphanelerin ve kullanıcıların dijital kaynaklara erişimini kolaylaştırmaktadır. OCLC ve LIBER, dijital kütüphanelerin yaygınlaşmasını sağlamak ve bilgiye erişimi daha etkin hale getirmek için ulusal ve uluslararası düzeyde çalışmalar yürütmektedir.
- Bu kuruluşlar, kütüphanelerin toplumsal rolünü güçlendirmeye, topluma yarar sağlamaya, kütüphaneleri akademik ve bilimsel gelişime katkıda bulunan merkezler haline getirmeye hazırladıkları projeler ve çalışmalarla destek sunmaktadır. Böylece toplumun ve bireylerin bilgiye daha kolay erişebilmeleri hedeflenmektedir.
- Kütüphanelerin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine katkıda bulunması ve toplumsal katılımı teşvik etmesi, söz konusu kuruluşların öncelikleri arasında yer almaktadır. Özellikle UNESCO ve IFLA gibi kuruluşlar eğitimde ve yaşam boyu öğrenmede fırsat eşitliği yaratma, dijital uçurumu azaltma, adaletli ve eşit erişimi sağlama gibi konulara da odaklanmaktadır.

Kütüphanelerin, küreselleşmenin etkisi ile karşılaştığı ve/veya karşılaşması olası sorunlar nelerdir? şeklinde belirlenen dördüncü araştırma sorusu bağlamında, küreselleşmenin etkisiyle KBH yalnızca yerel değil, küresel düzeyde de iş birliği gerektiren bir faaliyet haline geldiği, ancak küreselleşme ile gelen bu dönüşümün bazı zorlukları da beraberinde getirdiği görülmektedir. Nitekim yüksek maliyetli veri tabanlarına bağımlılığın artması, bilgiye erişimde dijital eşitsizliğin ortaya çıkması, kültürel homojenleşme riskleri kütüphaneler için küreselleşmenin getirdiği başlıca sorunlar arasında yer almaktadır. Bu sorunları ortadan kaldırmak için sürdürülebilir ve kapsayıcı bilgi politikalarının oluşturulması ile küresel düzeyde her alanda iş birliklerinin desteklenmesi, dijital KBH'ne yatırım yapılması, küresel veri tabanlarına erişim konusunda ulusal ve uluslararası destek mekanizmalarının kurulması kütüphanelerin gelecekteki rolünü daha etkin bir şekilde yürütebilmelerini sağlayacaktır. Ulusal açık bilim politikalarının geliştirilmesi ve gelişmekte olan ülkelerde küresel kuruluşların etkisine yönelik karşılaştırmalı araştırmalar, bilgi politikalarının yerel gereksinimlere uyarlanması kolaylaştırarak KBH'nin küresel bağlamda bütünleşmesini destekleyecektir. Bu açıdan KBH'ye yönelik faaliyet gösteren kuruluşlar, uluslararası çapta yürüttükleri etkili çalışmalarıyla bilgiye erişimi artırmakta ve KBH'nin gelişimine küresel ve yerel düzeyde katkı sunmaktadır. Sonuç olarak, küreselleşmenin KBH'ye etkisi yalnızca teknolojik dönüşümlerle sınırlı kalmamakta, aynı zamanda bilgiye erişim hakkı, kültürel mirasın korunması ve KBH'nin yaygınlaştırılması gibi çok boyutlu konuları da kapsamaktadır. Kütüphanelerin, BİT'ten etkin şekilde yararlanarak kullanıcı odaklı hizmetler sunması, ulusal ve uluslararası ölçekte bilgi paylaşımını destekleyici politikalar geliştirmesi ve dijitalleşme sürecini etik ve sürdürülebilir bir yaklaşımla yönetmesi, yerel ve küresel düzeyde iş birliklerinin yapılması gelecekte KBH'nin daha etkin, verimli ve yararlı olmasını sağlayacaktır.

İzin ve Katkı Bildirimleri

Etik Kurul İzni

Yazar makale için etik kurul onayı gerekmediğini beyan etmiştir.

Yazarlık Katkısı

Makale tek yazarlıdır.

Kaynakça

- Aazami, M., & Yousefzadeh, E. (2011, 27-30 Mart). *Globalization challenges and opportunities for developing countries: Iranian academic libraries approach* [Conference presentation]. 2nd International Conference on Society and Information Technologies (ICSIT 2011), Orlando, FL, United States.
- Abbas, K. D. (2010). Globalization and libraries: The need for paradigm shift in Nigerian library and information environment. *TRIM*, 6(2), 104-112. <https://lis.uok.edu.in/Files/9ebfb2f2-5003-47a4-9dfe-d3cdcc6a2020/Journal/c5e9f178-9d00-4cdf-92ce-717cb573bbf3.pdf>
- Abdullahi, I. (2014). Globalization and library and information science: Ethical challenges. In S. Chakraborty & A. K. Das (Eds.), *Collaboration in international and comparative librarianship* (ss. 28-36). IGI Global.
- American Library Association. (2025a, 10 Şubat). *Mission*. <https://www.ala.org/aboutala/missionpriorities>
- American Library Association. (2025b, 10 Şubat). *Our core values*. <https://www.ala.org/aboutala>
- American Library Association. (2025c, 10 Şubat). *Mission & priorities*. <https://www.ala.org/aboutala/missionpriorities>
- Ani, O. E, Atseye, E. U. & Esin, J. E. (2005). Issues and challenges of globalization of library in Nigeria in the 21st century. *Information Development*, 21(3), 193-201. <https://doi.org/10.1177/02666669050573>
- Apalı, Y. (2016). Toplumsal değişme bağlamında bilginin değişimi ve dönüşümü. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(17), 395-405. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/717728>
- Ayaz, S. (2021). Globalization phenomenon and its effects. *KAUJEASF*, 12(24), 1199-1217. <https://doi.org/10.36543/kauibfd.2021.048>
- Balay, R. (2004). Küreselleşme, bilgi toplumu ve eğitim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(2), 61-82. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000097
- Beevi, M I. (2018). Globalization: Evolution and consequences in libraries. *International Journal of Research and Analytical Reviews (IJRAR)*, 5(4), 649-655. https://www.academia.edu/37844830/Globalization_Evolution_and_Consequences_in_Libraries_pdf

- Bello, SA. & Ezeri, CN. (2020). Globalisation of library and information services: An assessment of the level of ICT deployment in academic libraries in Oyo state, Nigeria. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*. Article 3881. <https://digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=7211&context=libphilprac>
- Bonn, M., Kendall, L., & McDonough, J. (2017). *Libraries and archives and the preservation of intangible cultural heritage: Defining a research agenda* [White paper]. University of Illinois at Urbana-Champaign, School of Information Sciences. <https://www.ideals.illinois.edu/items/98871>
- Derber, C. (2003). *People before profit: The new globalization in an age of terror, big money and economic crisis*. Picador.
- Dumanlı Kürkçü, D. (2013). Küreselleşme kavramı ve küreselleşmeye yönelik yaklaşımlar. *Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 3(2), 1-11. <https://doi.org/10.7456/10302100/001>
- Electronic Information for Libraries, (t. y.a). *About*. <https://www.eifl.net/page/about>
- Electronic Information for Libraries. (t. y.b). *What we do*. EIFL. <https://eifl.net/page/what-we-do>
- Electronic Information for Libraries. (t. y.c). *Public Library Innovation Programme (PLIP)*. EIFL. <https://eifl.net/programmes/public-library-innovation-programme>
- Ersoy, H. & Ersoy, L. (2002). *Küreselleşen Dünya'da bölgesel oluşumlar ve Türkiye*. Siyasal Kitabevi.
- Feather, C. (2015). The international coalition of library consortia: Origins, contributions and path forward. *Insights*, 28(3). 89-93. <http://dx.doi.org/10.1629/uksg.260>
- Giddens, A. (2013). *The consequences of modernity*. Wiley.
- Ignatow, G. (2011). What has globalization done to developing countries' public libraries?. *International Sociology*, 26(6), 746-768. <https://doi.org/10.1177/0268580910393373>
- International Association of Law Libraries. (2024, 19 Şubat). *Mission statement*. <https://iall.org/about/mission-statement/>
- International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centres. (2024, 10 Şubat). *Aims, objectives and focus areas*. <https://www.iaml.info/aims-objectives-and-focus-areas>
- International Association of School Librarianship. (t. y.). *IASL organization*. <https://www.iasl-online.org/page-1863455>
- International Association of University Libraries. (2025a, 18 Şubat). *Who are we*. <https://www.iatul.org/about/who-we-are.html>
- International Association of University Libraries. (2025b, 18 Şubat). *President's welcome*. <https://www.iatul.org/about/presidents-welcome.html>
- International Association of University Libraries. (2025c, 11 Şubat). *Members by country*. <https://www.iatul.org/membership/members-list.html>
- International Association of University Libraries. (2025d, 18 Şubat). *IATUL values*. <https://www.iatul.org/about/iatul-values.html>
- International Coalition of Library Consortia. (2025, 10 Şubat). *About ICOLC*. <https://icolc.net/about>

- International Federation of Library Associations and Institutions & United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2022). *IFLA-UNESCO Public Library Manifesto 2022*. IFLA Repository. <https://repository.ifla.org/handle/20.500.14598/2006>
- International Federation of Library Associations and Institutions. (2010, 19 Şubat 19). *IFLA public library service guidelines*. <https://repository.ifla.org/server/api/core/bitstreams/38972f05-5a77-46ce-a67f-aaa7c7e3eb42/content>
- International Federation of Library Associations and Institutions. (t. y.a). *About us*. <https://www.ifla.org/about-us/> adresinden erişildi.
- International Federation of Library Associations and Institutions. (t. y.b). *Our history*. <https://www.ifla.org/history/>
- International Federation of Library Associations and Institutions. (t. y.c). *IFLA members*. <https://www.ifla.org/members/>
- International Federation of Library Associations and Institutions. (t. y.d). *Our vision*. <https://www.ifla.org/vision/>
- International Federation of Library Associations and Institutions. (t. y.e). *General information*. <https://www.ifla.org/information-wlic/>
- International Federation of Library Associations and Institutions. (t. y.f). *What is an IFLA standard?* IFLA. Erişim tarihi: 24 Mayıs 2025, <https://www.ifla.org/what-is-an-ifla-standard/>
- International Federation of Library Associations and Institutions. (2020, 24 Şubat). *Libraries and implementation of the UN 2030 Agenda*. <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/hq/topics/libraries-development/documents/libraries-un-2030-agenda-toolkit.pdf>
- Jaeger, P. T., Bertot, J. C., & Gorham, U. (2013). *Wake up the nation: Public libraries, policy making, and political discourse*. *The Library Quarterly*, 83(1), 61–72. <https://doi.org/10.1086/668582>
- Karasar, N. (2024). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler teknikler*. Nobel.
- Kaymakçı, O. (2007). Kavramsal, kuramsal ve tarihsel açıdan küreselleşmeye giriş. O. Kaymakçı (Ed.), *Küreselleşme üzerine notlar* (ss. 3-47). Nobel Yayın Dağıtım.
- Keskin, İ. (2014). *Arşivlerin eğitim ve kültür hizmetleri*. Türk Edebiyat Vakfı.
- Keskin, İ., Furat, M. F. & Güler, C. (2020). Kültürel miras turizminin neden arşivlere ihtiyacı var?. *Bilgi ve Belge Araştırmaları Dergisi*, 14, 43-84. <https://doi.org/10.26650/bba.2020.14.02>
- Külcü, Ö. (2006), Küreselleşme süresince Avrupa Birliği'nde belge yönetimi uygulamaları ve Türkiye. *Bilgi Dünyası*, 7(2), 202-229. <https://doi.org/10.15612/BD.2006.374>
- Laugesen, A. (2019). *Globalizing the library: Librarians and development work, 1945-1970*. Routledge.
- Library of Congress. (t. y.). *About this collection*. <https://www.loc.gov/collections/world-digital-library/about-this-collection/>
- Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche. (t. y). *About us*. <https://libereurope.eu/about-us/>

- Marcuse, P. (2000). The language of globalization. *Monthly Review*, 52(3), 23-27. https://doi.org/10.14452/MR-052-03-2000-07_3
- McCarthy, J. P. & Ortiz, J. T. (2010). Globalisation in academic libraries. *Library Management*, 31(7), 505-520. <https://doi.org/10.1108/01435121011071201>
- Northrup, D. (2025, 11 Şubat). *Globalization in historical perspective*. <https://www.eolss.net/sample-chapters/c04/e6-94-16.pdf>
- Northwestern University Libraries. (2024, 18 Şubat). *Professional organizations*. <https://libguides.northwestern.edu/libraryandinfoscience/organizations>
- Nwakanma, P. C. & Ibe, R. C. (2014). Globalization and economic growth. An econometric dimension drawing evidence from Nigeria. *International Review of Management and Business Research*, 3(2), 771-778. <https://irmbrjournal.com/papers/1399192002.pdf>
- Ogunsola, L. A. (2004). Nigerian university libraries and the challenges of globalization: The way forward. *Electronic Journal of Academic and Special Librarianship*, 5(2-3), 1-11. https://digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.cgi?params=/context/ejasljournal/article/1042/&path_info=2004_Ogunsola_EJASL_Nigerian_university_libraries.pdf
- Oğuz, E. S. (2010). *Türkiye 'de kültür politikaları ve kütüphaneler: 1923-1980* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ole Pors, N. (2007). Globalisation, culture and social capital: Library professionals on the move, *Library Management*, 28(4/5), 181-190. <https://doi.org/10.1108/01435120710744128>
- Online Computer Library Center, Inc. (2025a, 10 Şubat). *OCLC at a glance*. <https://www.oclc.org/en/about.html>
- Online Computer Library Center, Inc. (2025b, 10 Şubat). *Together we*. <https://www.oclc.org/en/about.html>
- Online Computer Library Center, Inc. (2025c, 12 Şubat). *WebJunction* <https://www.oclc.org/en/webjunction.html#:~:text=%C2%AE,of%20size%2C%20type%20or%20location>
- Pareek, N. & Gangrade, A. (2016). Role of the librarians as information resources in globalization. *International Journal of Librarianship and Administration*, 7(1), 13-23. https://www.ripublication.com/ijla16/ijlav7n1_03.pdf
- Rikowski, R. (2005). *Globalisation, information and libraries: The implications of the World Trade Organization's GATS and TRIPS agreements*. Chandos Publishing.
- Rukancı, F., & Anameriç, H. (2004, Ekim 21–24). *Bilgi toplumu ve toplumun bilgilenmesinde kütüphanelerin rolü* [Tam metin bildirisi]. *Kütüphaneciliğin Destanı: Saga of Librarianship International Symposium*, Ankara, Türkiye (Cilt 1, ss. 330–338).
- Scholte, J. A. (2008). Defining globalisation. *The World Economy*, 31(11), 1471-1502. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9701.2007.01019.x>
- Shahzad, A. (2006). What is globalization-historical background. *Jadavpur Journal of International Relations*, 10(1), 204-212. <https://doi.org/10.1177/0973598406110013>
- Special Libraries Association. (2023a, 18 Şubat). *About SLA*. <https://sla.org/page/About>
- Special Libraries Association. (2023b, 18 Şubat). *SLA vision, mission and core value statements*. <https://sla.org/page/mission>

- Steger, M. B. (2017, 20 Şubat). *The cultural dimension of globalization*. <https://academic.oup.com/book/804/chapter-abstract/135434131?redirectedFrom=fulltext>
- Subaşı, T. (2015). What is globalisation and what is not?: A historical perspective, *Florya Chronicles of Political Economy*, 1(1), 1-38. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/620222>
- Subaşıoğlu, F. (2004). Küreselleşmeye dair. D. Atılğan (Yay. Haz). *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü'nün Kuruluşunun 50. Yılına Armağan* (34-42). Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü.
- Teeple, G. (2000). *What is globalization?* In S. MacBride & J. Wiseman (Eds.), *Globalisation and its discontents* (pp. 9-23). Palgrave Macmillan.
- Tonta, Y. (2010, 27 Aralık). *Küreselleşen dünyada, üniversiteler ve kütüphanelerin rolleri*. BBY Haber. <https://www.bbyhaber.com/bby/2010/12/27/kuresellesen-dunyada-universiteler-ve-kutuphanelerin-rolleri-prof-dr-yasar-tonta>
- United Nations Economic Commission for Europe. (2024, 23 Şubat). *Globalization*. https://unece.org/sites/default/files/2024-03/JL-3%20Globalization_0.pdf
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (t. y.a). *Who we are*. <https://www.unesco.org/en/brief>
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (t. y.b). *Memory of the World*. <https://www.unesco.org/en/memory-world>
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (1982, 26 Temmuz). *Mexico City Declaration on Cultural Policies: World Conference on Cultural Policies*. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000052505>
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2021, 8 Eylül). *Draft recommendation on open science*. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000378841>
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2022, 18 Temmuz). *IFLA-UNESCO public library manifesto 2022*. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000385149>
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2024, 17 Eylül). *UNESCO access to information policy*. <https://www.unesco.org/en/unesco-access-information-policy>
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2025). *Sustainable Development Goals (SDGs)*. <https://www.unesco.org/en/sdgs>
- Uzezi Otolu, P. (2021). Globalization, technological advancement and the traditional library system: Implications for information utilization and learning. Waller, S., Waller, L., Mpofo, V. & Kurebwa, M. (Eds), *Education at the intersection of globalization and technology* (pp. 1-16). IntechOpen. DOI: 10.5772/intechopen.94047
- Warkade, P. (2022). The impact of globalization on libraries: A comprehensive analysis. *International Journal Of Engineering, Education And Technology (ARDIJEET)*, 10(3), 1-7. <https://journal.ardigitech.in/admin/papers/66e063209c070.pdf>
- Wolf, M. (2014). Shaping globalization: Done wisely, it could lead to unparalleled peace and prosperity; done poorly, to disaster. *Finance&Development*, 51(3), 22-25. <https://doi.org/10.5089/9781475566987.022>

- Yıldırım, Z. & Akkaya, M. A. (2020). Kütüphaneler ve sürdürülebilirlik ilişkisi: Genel bir değerlendirme. *KAREFAD, Çankırı Karatekin Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 8(1), 18-46. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/karefad/issue/54628/685740>
- Yılmaz, B. (2010). Türkiye'nin bilgi toplumu politikasında kütüphane kurumuna yaklaşım. *Bilgi Dünyası*, 11(2), 263-289. <https://doi.org/10.15612/BD.2010.238>
- Yılmaz, M. (2012). Küreselleşme ve bilgi merkezleri. *Arşiv Dünyası Dergisi*, 13, 20-31.